

DET NY MERINO #92

ERHVERVSUDDANNELSE SOM "DEN SIDSTE UDVEJ"

En kritisk diskursanalyse af danske nyhedsmediers fremstilling
af erhvervsuddannelser

MAJA SMIDT CHRISTIANSEN OKTOBER 2024

PRÆSENTATION AF FORFATTEREN

Maja Smidt Christiansen

Cand.mag. i International Virksomhedskommunikation,
Syddansk Universitet

ISSN: 2445 – 6764

Copyright ©

Artiklen må bruges og genbruges under Creative Commons licens BY-NC-ND, hvilket betyder, at den må gengives og spredes elektronisk eller på anden måde, hvis det sker med klar kildeangivelse og/eller med link tilbage til den pågældende gengivelse.

Redaktion:

Flemming Smedegaard
& Svenja Rikke Reinhardt

Abstract

Currently, there is a shortage of skilled workers in certain sectors in Denmark, and a lack of up to 99.000 skilled workers is expected in the year 2030. At the same time, many students are discontinuing their vocational educations. This indicates that more people need to be redirected into choosing vocational education and be prohibited from dropping out. In that regard, the focus of this article is the media's influence on the reputation of vocational education, and the research topic is the status of vocational education in Danish society due to discourses represented in news media. Thus, the research question is: *Which discourses about vocational education and training dominate news articles by DR and TV 2 from the past two years, and how can more people be recruited and retained in vocational education and training?* The theoretical and methodological framework consists of a combination of Norman Fairclough's critical discourse analysis (CDA), Pierre Bourdieu's sociological theories about social distinction and the education system, and aspects of quantitative analysis. With the Situational Dialectic Theory of Science, a simultaneously theoretical and practical approach to the research topic is permitted, and thus recommendations and solutions are suggested based on the analysis. 104 news articles from two of the main news media outlets in Denmark, DR and TV 2, are examined. Through the analysis, it is found that 44% of the news articles produced or reproduced negative discourses regarding vocational education, and that even the positive or mixed discourses contained a relatively negative framing of vocational education. Furthermore, it is concluded, from a Bourdieusian perspective, that the media, as well as the actors within the field of vocational education and professions, are performing symbolic violence against the field of vocational education and upholding the social alchemy, wherein academic education is perceived as having a top rank in the social and educational hierarchy, while vocational education and professions are perceived as having a lower rank. To accommodate these problems, several recommendations are suggested, both within the social practice and within the discursive practice, including a Corporate Social Responsibility (CSR) related certification as an incentive for the companies to hire enough apprentices of different types and to create an inclusive work environment, and a social media campaign targeting young students in the last years of public school with visual attraction and positively framed information as the main focus of the campaign. This is suggested in order to push the discourses about vocational education and related occupations in a positive direction, and hopefully inform and attract more people into the specific fields in need.

Indledning

Problemfelt

Allerede i dag er der en mindre overefterspørgsel på erhvervsfagligt uddannet arbejdskraft (Iris Group og HBS Economics, 2021: 13), og ifølge Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE) vil der mangle 99.000 faglærte i Danmark i 2030 (Damm et al., 2021). Samtidigt forventes et overskud af ufaglært arbejdskraft på 59.000 personer og et overskud af akademikere på 25.000 personer, hvis udviklingen fortsætter (ibid.). AE's cheføkonom understreger dog, at "det er specifikke faggrupper, vi mangler i Danmark", og at "vi har ikke en generel mangel på arbejdskraft" (Andersen, 2023). Inden for hver af grupperne Bygge og anlæg, Jern og metal og Hotel og restauration forventes der en betydelig overefterspørgsel på mellem 8.000 og 10.000 personer, mens der i gruppen Handel og kontor forventes et mindre overudbud på 6.000 personer i 2030 (Iris Group og HBS Economics, 2021). Samtidigt har der, ifølge Børne- og Undervisningsministeriet (Børne- og Undervisningsministeriet, u.å.), sammenlagt været 115.131 afbrydelser af erhvervsuddannelser i perioden 2018 til 2023. Til sammenligning har der i samme periode været 32.052 afbrydelser af gymnasiale uddannelser. Ovenstående analyser og data indikerer, at en større gruppe af mennesker skal omdirigeres til at vælge erhvervsuddannelser, frem for at forblive ufaglærte eller at tage en lang videregående uddannelse, samt fastholdes på erhvervsuddannelserne, frem for at falde fra.

Afgrænsning

Dermed er der et problem med rekruttering og fastholdelse på visse erhvervsuddannelser i Danmark. Jeg ønsker at undersøge, hvilken rolle det kommunikative og diskursive spiller i forhold til denne problemstilling – specifikt mediernes omtale af erhvervsuddannelser. Derfor har jeg lavet en diskursanalyse af fremstillingen og omtalen af erhvervsuddannelser i nyhedsartikler fra DR og TV 2 igennem de sidste to år. Disse nyhedsmedier er udvalgt, fordi de er to af de største nyhedsmedier i landet. TV 2 er Danmarks suverænt mest læste nyhedsmedie med et dagligt besøg af over 1,4 millioner brugere på hjemmesiden tv2.dk og TV 2's nyhedsapps, hvilket svarer til 26% af alle danskere over 15 år, mens DR (dr.dk) dagligt har 535.000 brugere, hvilket svarer til ca. 13% af danskerne (Politiken, 2022). Samtidigt er DR et public service-medie, hvilket indebærer visse forpligtelser over for staten, mens det kun er TV 2's hovedkanal, der har public service-forpligtelser, og dermed er

resten af TV 2's tjenester drevet på kommercielle vilkår (Kulturministeriet, 2022; 2024a; 2024b; 2024c; TV 2, u.å.). Derfor er det interessant at inkludere artikler fra både DR og TV 2. For at danne et talmæssigt overblik, er den kritiske diskursanalyse blevet suppleret med en kvantitativ indholdsanalyse. I forlængelse heraf udarbejdes nogle anbefalinger og løsningsforslag, herunder en kampagne, som skal promovere erhvervsuddannelser. I den forbindelse er en del af formålet med undersøgelsen at identificere og analysere de herskende diskurser om erhvervsuddannelser i de udvalgte medier, med henblik på enten at inkorporere eller modarbejde disse heri.

Problemformulering

Dermed er problemformuleringen: *Hvilke diskurser hersker om erhvervsuddannelser i nyhedsartikler fra DR og TV 2 fra de sidste to år, og hvordan kan man rekruttere og fastholde flere på erhvervsuddannelserne?*

Begrebsafklaring

Diskurser

Diskurser forstås her som måden, et givent fænomen omtales på. Diskurser er sammenhængende kæder af udsagn om et givent fænomen, og de afspejler en bestemt verdensforståelse igennem den måde, det omtalte fremstilles på (Den Store Danske, 2023).

Erhvervsuddannelser

"Erhvervsuddannelser" er et vidt begreb. På nuværende tidspunkt findes der, ifølge UddannelsesGuiden (u.å.), 102 forskellige erhvervsuddannelser i Danmark fordelt på de fire hovedområder: 'Fødevarer, jordbrug og oplevelser', 'Kontor, handel og forretningsservice', 'Omsorg, sundhed og pædagogik' og 'Teknologi, byggeri og transport'. Dermed dækker det bredt, når man anvender begrebet erhvervsuddannelser. I denne artikel anvendes begrebet i bred forstand til dataindsamlingen, -behandlingen og -analysen, samt til de generelle anbefalinger, der udledes, mens det i de konkrete løsningsforslag afgrænses, hvilke specifikke erhvervsuddannelser, der omtales, med henblik på at højne nøjagtigheden og kvaliteten heraf.

Desuden definerer Børne- og Undervisningsministeriet en erhvervsuddannelse som "en praktisk betonet uddannelse, hvor det meste af undervisningen foregår i en oplæringsvirksomhed" og "den

teoretiske del foregår på en erhvervsrettet institution” (Børne- og Undervisningsministeriet, 2024). Dertil er erhvervsuddannelserne ”opdelt i et grundforløb, som normalt foregår på skolen, og et hovedforløb, som veksler mellem oplæring i en virksomhed og undervisning på en skole” (ibid.).

Litteraturreview

I litteraturreviewet inddrages både international og dansk forskning om erhvervsuddannelser og diskurser herom. Litteratursøgningsstrategien har indbefattet systematisk søgning i form af frasesøgninger (Rienecker og Jørgensen, 2017: 161) og kæde- eller citationssøgninger (ibid.: 167). Frasesøgningerne er blevet foretaget på dansk og på engelsk via fraser som ”diskurser om erhvervsuddannelser” og ”discourses about vocational education and training”, primært i databasen Summon og, supplerende, på Google Scholar.

Erhvervsuddannelsers status på internationalt plan

Ifølge Billett et al. (2022) har erhvervsuddannelser – på engelsk *Vocational Education and Training (VET)* – og de dertilhørende fag og jobs en lav status på globalt plan, både i udviklingslande og industrilande (Billett et al., 2022: 19; 64).

Påvirkningsfaktorer

Det uddybes, at nogle af de faktorer, som bidrager til denne lave status, er:

- et negativt medie billede
- erhvervsuddannelser som den sidste udvej for skoletrætte elever
- unge mennesker, der foretrækker retningen mod højere uddannelse
- manglende tilfredshed blandt elever på erhvervsuddannelser
- lave forventninger til arbejds erfaring ved erhvervsuddannelses lærere
- ressource mangel på erhvervsuddannelses institutioner i forhold til at tilvejebringe passende arbejdsforberedelse
- afvigelse i kvaliteten af de opnåede kompetencer fra erhvervsuddannelser
- manglende klarhed om erhvervsuddannelsers værd blandt elever, forældre og arbejdsgivere (Billett et al., 2022: 71).

Ifølge Billett et al. (2022) har personlige, institutionelle, kulturelle og historiske faktorer også en indflydelse på erhvervsuddannelsers status (ibid.: 73). Det uddybes, at det er et samspil mellem personlige og institutionelle faktorer, der fører til beslutningstagen, og som kollektivt former præferencer væk fra at indgå i erhvervsuddannelser og de dertilhørende fag og jobs (ibid.: 9; 14). Forskningen viser dog, at beslutningstagen blandt disse unge mennesker ikke altid er fuldt informeret og nyttig (ibid.: 14). Nogle af de praksisser, der påvirker unges beslutningstagen om ungdoms- og videregående uddannelse består af skole- og elevmæssige praksisser, herunder lærere og vejledere, forældre/værger, venner og bekendte, socioøkonomisk status, elevens uddannelsesmæssige erfaring og præstationer, samt viden om erhvervsuddannelser, karrierer og jobs (ibid.: 118-132).

Forbedring af erhvervsuddannelsers status

Dermed er det, ifølge Billett et al. (2022), en nødvendighed at påvirke unge mennesker til at søge mod erhvervsuddannelser ved at informere dem om vigtigheden heraf og på den måde promovere dem (Billett et al., 2022: 6; 392). Det understreges, at både traditionelle og digitale medier kan nå ud til og engagere mange forskellige mennesker på tværs af samfundet (ibid.: 39). Derfor ville det, ifølge Billett et al. (2022), være gavnligt, hvis medierne støttede målsætningen om at højne erhvervsuddannelser og de dertilhørende fags status via informeret og upartisk oplysning, som bl.a. udfordrer eller anfægter de fordomme, der er herom i samfundet. Dertil ville det, ifølge forfatterne, være gavnligt – via medierne – at anerkende vigtigheden af fagene, oplyse om de arbejdsopgaver og krav, der tilhører fagene, tilvejebringe autentiske billeder, fremstillinger, beretninger og narrativer om erhvervsuddannelserne, samt understrege vigtigheden af de bidrag, som erhvervsfagene leverer til samfundet, både i den offentlige og den private sektor, samt til privatpersoner (ibid.: 40).

Erhvervsretningen som det laveste *track*

For at indsnævre perspektivet en anelse, kan det være fordelagtigt at se nærmere på van der Weerds (2022) undersøgelse. Van der Weerd (2022) har analyseret diskurser om erhvervsuddannelser i Holland, hvor skolesystemet er indrettet således, at skoleelever opdeles i forskellige uddannelsesretninger, idet de påbegynder *secondary education* som 12-årige (van der Weerd, 2022: 1). Baseret på ni måneders etnografisk feltarbejde på en hollandsk *secondary school* beskriver van der Weerd, at eleverne i erhvervsretningen oftest omtales som værende i det laveste

track i det hollandske skolesystem, og at diskurserne om erhvervsretningen er karakteriseret ved et gennemtrængende fokus på fejl og mangler, hvilket fremstiller erhvervsfagene som ikke-prestigeifulde og eleverne som uintelligente og ulydige (ibid.: 2).

Ud fra en sociohistorisk analyse konkluderes det, at identitetsmodellerne, som van der Weerd har identificeret i sit aktuelle feltarbejde, allerede opstod, da uddannelsesretninger var stærkt forbundet med sociale klasser, indtil midten af det 20. århundrede, og *eliten* fik en teoretisk orienteret uddannelse, mens *arbejderklassen* fik erhvervsuddannelser (ibid.: 12).

Afslutningsvis pointerer van der Weerd (2022), at:

If tracking policies are to be maintained, it is important that track a is considered (and communicated as) suitable for students who are good at x, and track b for students who are good at y, instead of the current situation in which track a is presented as suitable for students who are good at x, and track b for students who are considered bad at x. (ibid.: 13).

Dermed taler van der Weerd (2022) imod en fremstilling af de boglige retninger som det rigtige for elever, der er gode til "x" og erhvervsretningerne som det rigtige for elever, der er dårlige til "x". Derimod taler hun for en fremstilling af de boglige retninger som det rigtige for elever, der er gode til "x" og erhvervsretningerne som det rigtige for elever, der er gode til "y".

Klassificering af elever som en selvopfyldende profeti

I et dansk perspektiv kan det være relevant at inddrage Louw og Katznelsons (2015) videnskabelige artikel, '*Paradoxes in Danish Vocational Education and Training*'. Artiklen bygger på et datasæt, der består af antropologisk feltarbejde, udført af Louw, som blev optaget som tømrerelev i fem uger og modtog undervisning på lige fod med de andre elever, samt deltagerobservation og interviews med lærere og elever. Disse data har Louw og Katznelson (2015) konstrueret som tre cases (Louw og Katznelson, 2015: 119). Heri er det et gennemgående tema, at lærernes klassificering (*labelling*) af eleverne på de undersøgte erhvervsuddannelser resulterer i begrænsede muligheder for eleverne, fordi klassificeringen medfører et sæt fastlåste forventninger, som ikke favner den eksisterende diversitet blandt eleverne, og som derfor kan gøre det svært for dem at genkende og udvise forskellige former for motivation til og engagement i at blive udlært i et erhvervsfag (ibid.: 126). Louw og Katznelson (2015) fremhæver, at det længe er blevet bevist, at menneskers adfærd tilpasser sig

omgivelsernes forventninger til dem, som en selvopfyldende profeti – eller at de forventninger, mennesker møder, i hvert fald er med til at konstruere deres selvopfattelse (ibid.: 126).

Frafaldsmønstre, frafaldsårsager og tiltag til fastholdelse på erhvervsuddannelser

VIVE (2023) har undersøgt frafald på erhvervsuddannelser på baggrund af registeranalyser, surveys og kvalitative interviews. Ifølge forfatterne har der længe været et stort frafald blandt elever på erhvervsuddannelserne, og frafaldet er markant større her end på andre ungdoms- eller erhvervskompetencegivende uddannelser, da det cirka er halvdelen af eleverne på erhvervsuddannelserne, der falder fra (omvalg inkluderet) (VIVE, 2023: 7). Hovedresultaterne fra undersøgelsen er opdelt i de tre overordnede temaer: *frafaldsmønstre på erhvervsuddannelserne, årsager til frafald og tiltag til fastholdelse*.

Frafaldsmønstre

Nogle af VIVE's (2023) overordnede konklusioner om frafaldsmønstre er, at der er store forskelle i frafald mellem de forskellige erhvervsuddannelser og uddannelsessteder; at yngre elever falder mindre fra end ældre elever; at elever med uddannelsespålæg – hvilket vil sige, at en borger, der modtager uddannelseshjælp fra kommunen og som er vurderet uddannelsesparat, skal komme med forslag til uddannelser og søge om optagelse på en eller flere af dem (Borger.dk, u.å.) – falder markant mere fra; og at EUX-elever (elever, der tager en erhvervsfaglig studentereksamen, hvilket vil sige en erhvervsuddannelse kombineret med en gymnasial eksamen) falder mindre fra end EUD-elever (elever, der tager en erhvervsuddannelse i traditionel forstand) (VIVE, 2023: 24).

Årsager til frafald

Under temaet *årsager til frafald* er en af VIVE's (2023) overordnede konklusioner, at frafald på erhvervsuddannelserne kan have vidt forskellige årsager, men ofte skyldes en kombination af flere faktorer (VIVE, 2023: 47). Ifølge VIVE (2023) er uafklarethed om uddannelsesvalget eller erfaringen af ikke at have truffet det rigtige uddannelsesvalg en tilbagevendende årsag til frafald.

Praksischock

En anden frafaldsårsag er, at eleverne erfarer, at det arbejdsliv, der venter dem inden for faget, ikke matcher deres ønsker og behov. Dette sker typisk, når eleverne gør sig konkrete erfaringer med

arbejdslivet inden for faget, enten under oplæringen på hovedforløbet eller undervejs på grundforløbet. I dette tilfælde er en særlig årsag til frafald, at eleverne overraskes af, hvor fysisk eller psykisk hårdt arbejde, faget indbefatter (VIVE, 2023: 55). Dette beskrives af nogle som et *praksischok*.

"Den nemme løsning"

Faglige krav og faglig trivsel er betydningsfuldt i relation til frafald, hvilket for nogle elever handler om ikke at kunne honorere de faglige krav, mens det for andre handler om ikke at blive tilstrækkeligt fagligt udfordret (VIVE, 2023: 63). For en del af de elever, der falder fra på grund af faglige krav, handler det om, at det kommer bag på dem, hvor store krav, der er til dem, og at det teoretiske også fylder en del på en erhvervsuddannelse: "En vejleder beskriver, hvordan nogle elever kommer med et misforstået billede af en erhvervsuddannelse som *"den nemme løsning"* (ibid.: 65).

Trivsel, tilhørsforhold og fællesskab

Social trivsel, tilhørsforhold til skolen og fællesskab med holdkammerater er også afgørende for elevernes fastholdelse. Social trivsel opleves som en forudsætning for faglig trivsel. Ifølge VIVE (2023) føler de elever, der falder fra, sig i lidt højere grad udenfor på skolen og i lidt mindre grad, at de kommer godt ud af det med deres klassekammerater, end de elever, der gennemfører (ibid.).

Institutionelle forhold

Institutionelle forhold, der kan have betydning i forhold til frafaldet på det enkelte uddannelsessted, er, blandt andet, hvorvidt der er mulighed for at bo på skolen; adgangen til lærepladser i lokalområdet; lærergruppens kompetencer og engagement og uddannelsesstedets størrelse (VIVE, 2023: 81).

Lærepladser

Desuden falder elever, der har problemer med at finde en læreplads, i højere grad fra. Dette skyldes både, at det afgør elevens mulighed for at gennemføre uddannelsen, hvis skoleoplæring ikke er en mulighed, og at det har betydning for elevens motivation og faglige identitet (VIVE, 2023: 76).

Tiltag til fastholdelse

Under temaet *tiltag til fastholdelse* er nogle af VIVEs (2023) overordnede konklusioner, at fastholdelse kræver en vedvarende indsats for faglig og social trivsel, relationer og tilhørsforhold er nøgleord i fastholdelsesarbejdet og fastholdelse kræver et tæt samarbejde om at spotte og handle på elever i risiko for frafald (VIVE, 2023: 94).

Imageudfordringer i social- og sundhedsfagene

For at indsnævre perspektivet til et mere specifikt erhvervsuddannelsesfelt, kan VIVE's (2022) rapport, *'Analyse af social- og sundhedsfagenes image og imageudfordringer – Rekruttering til og fastholdelse i social- og sundhedsfagene'*, være relevant. Rapporten er baseret på en medieanalyse, fokusgruppeinterviews med elever fra folkeskoler, HF, STX og social- og sundhedsskolerne, samt workshops med centrale aktører inden for eller med tilknytning til social- og sundhedsfagene (sosu-fagene).

Mediernes rolle

Ifølge VIVE (2022) spiller medierne en stor rolle som samfundsoplysende institutioner, og de er i høj grad med til at forme befolkningens forestillinger om forskellige forhold. Inden for sosu-fagene er de en central kilde til at udbrede fremstillinger og præge forståelsen af fagene i omverdenen (ibid.: 30). I VIVEs medieanalyse konkluderes det, at 69 ud af 92 artikler overordnet er baseret på en negativ fremstilling af social- og sundhedsfagene. På baggrund af en række fokusgruppeinterviews, udleder VIVE (2022), at unge i folkeskolen og på de gymnasiale uddannelser fremhæver medierne (tv-dokumentarer, artikler og sociale medier) som den primære kilde til deres negative forestillinger om sosu-fagene (VIVE, 2022: 50).

Konkurrerende fremstillinger

Alt i alt viser VIVE's medieanalyse, at sosu-fagenes image består af mindst to konkurrerende fremstillinger, navnlig negativt og positivt vinklede images. Heraf forbindes det negative image med fremstillinger af ensidig personlig pleje, dårligt arbejdsmiljø, nedskæringer, nedslidning og personer, der ikke har kvalifikationer til at vælge en anden uddannelsesvej eller arbejde. Samtidigt forbindes det positive image med fremstillinger af komplekse og omsorgsrelaterede arbejdsopgaver, der kræver sociale og sundhedsfaglige kompetencer, der gør en forskel for sårbare borgere med behov for hjælp (VIVE, 2022: 41).

Uvidenhed og fordomme

I rapporten konkluderes det yderligere, at uvidenhed og fordomme om sosu-fagene er medvirkende årsager til, at det er svært at rekruttere både til job og uddannelse, samt at et negativt billede af sosu-fagene dominerer blandt folkeskole- og gymnasieelever, blandt andet, fordi de har begrænset viden om, hvad man lærer på uddannelserne og hvad arbejdsopgaverne inden for faget reelt går ud på.

Dilemmaet om inklusion og rummelighed

Ifølge sosu-eleverne er der, som følge af omverdenens fordomme, også en risiko for, at nogle af de elever, der rekrutteres, lever op til fordommene og er uengagerede (ibid.: 90). Dermed anses skolernes store grad af inklusion og rummelighed som et dilemma i denne sammenhæng, da den også kan resultere i, at nogle elever oplever, at niveauet sænkes på uddannelserne (ibid.: 91).

Overansvarliggørelse og praksischok

Afslutningsvis peger sosu-eleverne på praktikken som en faktor i frafaldsproblematikken, hvoraf *overansvarliggørelse* og *praksischok* er hovedårsager til frafald (ibid.: 91).

Fremtidige indsatsområder

I relation til fremtidige indsatsområder peger VIVE (2022) på, at ansvaret for at fremme sosu-fagenes image skal løftes i fællesskab af en række aktører, heriblandt medierne (ibid.: 18; 92). Nogle af VIVE's (2022) konkrete forslag til indsatsområder er et øget fokus på folkeoplysning og formidling af de positive historier, herunder oplysningskampagner målrettet den brede befolkning, der taler sosu-fagene op og synliggørelse og formidling af faglighed, arbejdsopgaver, karriereveje, værdier og det meningsfulde arbejde (VIVE, 2022: 17).

Teori og metode

Videnskabsteoretisk ståsted: Situationel Dialektisk Videnskabsteori

Situationel Dialektisk Videnskabsteori (SDV) (Dakwar, Lorentzen og Smedegaard, 2017) er oplagt som videnskabsteoretisk ståsted for denne undersøgelse, da den netop muliggør en multiperspektivisk, interdisciplinær tilgang og en vekslen mellem det teoretiske og det praktiske. SDV bygger på ni

grundantagelser, hvoraf det situationelle indbefatter, at alle overvejelser og valg under de enkelte antagelser afhænger af situationen, mens det dialektiske indbefatter, at alle antagelserne opererer med dialektiske modsætninger, samt at alle videnskabsteoretiske valg ansues som valg på kontinua (ibid.: 1). Dermed er både ontologien og epistemologien situationel og dialektisk i SDV, hvilket medfører et perspektiv på væren i verden og viden om verden som situationelt og dialektisk forankret.

Den første antagelse, *Teori og praksis fordrer hinanden*, samt den niende antagelse, *SDV er multiperspektivisk*, danner rammen for videnskabsteorien. Ligeledes danner de rammen for denne artikel, som netop består af både kvantitative og kvalitative analysemetoder og interdisciplinære teorier og tilgange, heraf inden for det lingvistiske og det sociologiske. Overordnet udarbejdes artiklen inden for det virksomhedskommunikative felt, som også er interdisciplinært. Dertil veksles der mellem teori og praksis, og det praktiske element kommer særligt til udtryk i de anbefalinger og løsningsforslag, der udarbejdes på baggrund af undersøgelsens resultater.

Det multiperspektiviske aspekt indebærer, at der arbejdes med forskellige perspektiver og teorier, der kan give nye indsigter og forståelser på det, der undersøges, frem for at give et enkelt perspektiv eller en enkelt teori patent på sandheden (ibid.: 37). De ni antagelser i den situationelle dialektiske videnskabsteori, og særligt den multiperspektiviske tilgang, falder både i spænd med artiklens kombination af den kvantitative indholdsanalyse og den uddybende, mere dybdegående kvalitative analyse, og hermed Faircloughs kritiske diskursanalyse og Bourdieus sociologiske teorier, der anvendes. Her inddrages nemlig både den tekstlige, den diskursive og den sociale praksis, da perspektivet er, at disse faktorer både eksisterer og udvikler sig individuelt, samtidigt med, at de gensidigt påvirker og udvikler hinanden.

Dataindsamling og -behandling

Dataene i denne undersøgelse består af nyhedsartikler fra DR (dr.dk) og TV 2 (tv2.dk), som omhandler erhvervsuddannelser i Danmark. Disse artikler er indsamlet via Infomedia. Her er DR og TV 2 blevet valgt som medier under søgningen, søgeordet "erhvervsuddannelse" er blevet tastet ind og tidsperioden er blevet afgrænset til de seneste to år, helt specifikt perioden d. 01.01.2022 til d. 01.01.2024. Kriteriet for udvælgelsen af de indsamlede nyhedsartikler er, at de omhandler erhvervsuddannelser i Danmark. Søgeresultaterne på Infomedia med de indtastede og afkrydsede

kriterier bød på 20 sider à 191 artikler fra DR og TV 2 inden for den afgrænsede periode. Disse 191 artikler blev sorteret på baggrund af relevans for erhvervsuddannelser, da nogle af søgeresultaterne ikke omtalte dem, på trods af, at de udgjorde søgeordet. Dermed var der, efter sorteringen, indsamlet 104 artikler.

Dokumentanalyse

Dermed er det dokumentanalyse, der foretages. Ifølge Brinkmann og Tanggaard (2020) "kan dokumentanalyse defineres bredt som en systematisk behandling eller evaluering af dokumenter" (Brinkmann og Tanggaard, 2020: 185). I og med, at det udelukkende er nyhedsartikler fra DR og TV 2, der udgør dataene, er det *sekundære* dokumenttyper, der arbejdes med i denne artikel. Sekundære dokumenttyper defineres af Brinkmann og Tanggaard (2020) som dokumenter, "der i princippet er tilgængeligt for alle, som måtte ønske det på et tidspunkt i umiddelbar nærhed af den begivenhed eller situation, dokumentet refererer til" (ibid.: 187). Artiklerne fra DR og TV 2 er offentligt tilgængelige, da der f.eks. ikke er nogen paywall foran dem (program, der blokerer visse websider for ikkebetalende brugere; kaldes også en betalingsmur eller betalingsvæg (Dansk Sprognævn, 2013)). Dertil er DR et public service-medie (Kulturministeriet, 2022; 2024a; 2024b), mens TV 2 delvist er et kommercielt medie og kun delvist har public service-obligationer (Kulturministeriet, 2024c; TV 2, u.å.; TV 2 Reklame, u.å.a; u.å.b).

Kodning til den kvantitative analyse

Til den kvantitative indholdsanalyse er der blevet udført en lukket kodning ud fra de følgende fire kodningskategorier: *positiv*, *negativ*, *neutral* og *blandet*. Her indikerer kodningskategorien *positiv*, at artiklen er domineret af positive udsagn og diskurser; *negativ* indikerer, at artiklen er domineret af negative udsagn og diskurser; *neutral* indikerer, at udsagn og diskurser i artiklen primært udtrykker neutralitet og/eller indifferens over for erhvervsuddannelser, mens *blandet* indikerer, at artiklen både indeholder negative og positive udsagn og diskurser om erhvervsuddannelser. I den nedenstående tabel ses kodningsmanualen til den kvantitative indholdsanalyse.

Positiv	Negativ	Blandet	Neutral
<u>Ordbogsdefinition</u> - God, gavnlig og ønskelig i en bestemt sammenhæng	<u>Ordbogsdefinition</u> - Kritisk og afvisende over for en idé, et forslag	<u>Ordbogsdefinition</u> - Sammensat af forskellige bestanddele	<u>Ordbogsdefinition</u> - Som hverken er positiv eller negativ, men befinder

Erhvervsuddannelse som "den sidste udvej"

- Venligt stemt; støtter eller fremmer en idé, et forslag el.lign. - Vedrører eller indebærer bekræftelse, tilslutning eller accept (Den Danske Ordbog, 2023a)	el.lign. – Om person eller tilkendegivelse - Vedrører eller indebærer benægtelse eller forkastelse (Den Danske Ordbog, 2023b)	- Indeholder nogle gode, men flest dårlige elementer; ikke rigtig god eller tilfredsstillende (Den Danske Ordbog, 2023c)	sig midt mellem to yderligheder, to modsat virkende kræfter el.lign. (Den Danske Ordbog, 2023d)
Supplerende kriterier - Tilførsel af ressourcer - Økonomisk omfordeling til fordel for erhvervsuddannelser - Nok eller rigeligt med arbejdskraft i erhvervsfagene - Nok eller rigeligt med ansøgere på erhvervsuddannelserne - Fastholdelse og gennemførelse af erhvervsuddannelserne - Succeshistorier - Faglig stolthed	Supplerende kriterier - Ressourcemangel - Besparelser - Mangel på arbejdskraft - For få ansøgere - Frafald - Lav stand/status i samfundet - Dårlige(re) vilkår - Forskelsbehandling	Supplerende kriterier - Tilpas stor mængde af både negative og positive udsagn og diskurser om erhvervsuddannelser	Supplerende kriterier - Omtale af erhvervsuddannelser eller ting, der berører erhvervsuddannelser og de dertilhørende fag, uden yderligere positiv eller negativ beskrivelse af årsagerne hertil eller konsekvenserne og/eller effekterne heraf

Tabel 1. Kodningsmanual til den kvantitative indholdsanalyse (egen udarbejdelse).

Kodning til den kvalitative analyse

Kodningen til den kritiske diskursanalyse er både *teoristyret* og *datadreven*. Den teoristyrede del af kodningen bygger på Pierre Bourdieus begreber, som er inddraget i den sociale dimension af analysen, samt på begreber udledt fra litteraturreviewet. Den datadrevne del af kodningen er foregået via en *åben kodning*, idet nye koder, der er opstået fra dataene undervejs i kodningsprocessen, er blevet tilføjet. Dermed er startkode- og slutkodelisten forskelligartede. Kodningen er foretaget i databehandlingsprogrammet NVivo.

Dataanalyse

Kvantitativ indholdsanalyse

Kvantitativ indholdsanalyse er valgt som den ene analysetilgang for at kvantificere analysegenstanden, som i dette tilfælde er nyhedsartiklerne på DR og TV 2 om erhvervsuddannelser, og dermed gøre indholdet mere målbart. Jævnførende Eskjær og Helles (2015), kan man via den kvantitative indholdsanalyse få et systematisk overblik over kommunikationsindholdet, idet man beskæftiger sig med mange budskaber på én gang, som man koder, så man kan foretage beregninger, f.eks. af frekvens, sandsynlighed og usikkerhed (Eskjær og Helles, 2015: 10-11). I dette tilfælde foretages der frekvensberegninger. Dertil inddrages alt kommunikationsindhold – og dermed udføres der en *totalsampling* – da alle nyhedsartikler fra DR og TV 2 om erhvervsuddannelser igennem de sidste 2 år indsamles. Dertil indgår der *relevanssampling* i denne undersøgelse, da tekniske hjælpemidler er benyttet til at frasortere irrelevant kommunikationsindhold (ibid.: 60). Søgefunktionerne på databasen Infomedia er blevet anvendt til relevanssamplingen.

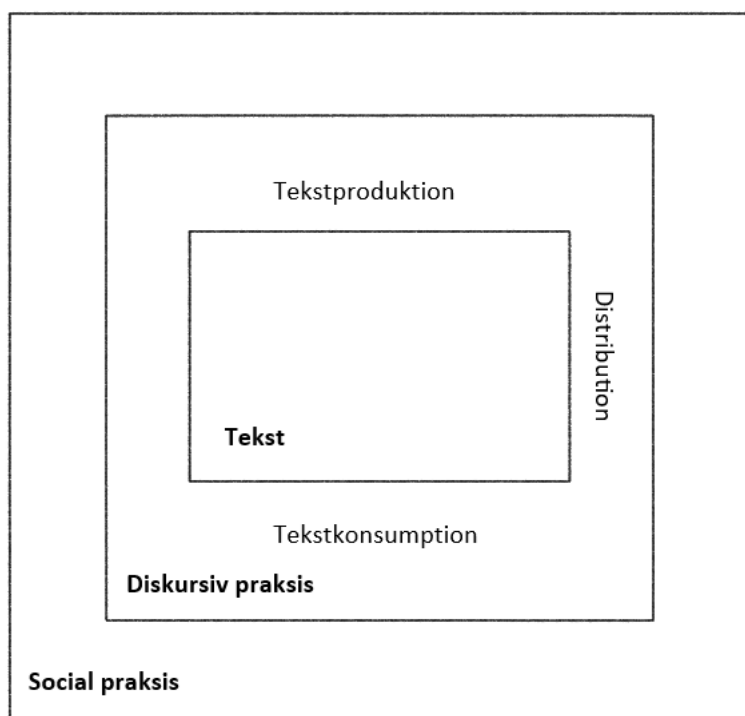
Kvalitativ indholdsanalyse: Kritisk diskursanalyse

Norman Faircloughs *kritiske diskursanalyse (CDA)* er valgt som analysetilgangen, der udgør den kvalitative del af analysen, fordi den muliggør en inddragelse af både den *tekstlige*, den *diskursive* og den *sociale praksis*, hvilket kan tilvejebringe en dybere forståelse for de herskende diskurser om erhvervsuddannelser og omstændighederne omkring dem. Denne forståelse kan være gavnlig i forhold til udarbejdelsen af anbefalinger og løsningsforslag.

I forlængelse af den *Situationelle Dialektiske Videnskabsteori (SDV)*, kunne det have været oplagt at udarbejde en *Situationel Dialektisk Diskursanalyse (SDD)*. Den *kritiske diskursanalyse (CDA)* er dog valgt i stedet, da den stadig indbefatter det multiperspektiviske element, som SDV og SDD også bygger på, da der i analysen af den sociale praksis inddrages sociologisk teori, mens den stadig er mere enkel end SDD, som består af 25 potentielle analyseredskaber i den samlede diskursanalyse. Derfor er CDA valgt med henblik på at kunne gå mere i dybden med enkelte analyseredskaber, samtidigt med, at det multiperspektiviske aspekt bibeholdes.

Fairclough mener, at man i de sociale videnskaber ikke har nok fokus på tekstanalyse, da tekster er en grundlæggende evidens for sprogets sociale og ideologiske værk, som kommer til udtryk i den sociale verden (Jørgensen og Phillips, 2002). Derfor fokuseres der i højere grad på teksten i hans diskursanalyse. Samtidigt får man inden for lingvistiske og andre videnskaber mulighed for at

inddrage den sociale praksis i sin diskursanalyse, hvilket er formålet i dette tilfælde. Nedenstående figur demonstrerer analysemodellens tre dimensioner:

Figur 1. Faircloughs tredimensionelle analysemodel (egen udarbejdelse på baggrund af Fairclough, 1992; 1995; Jørgensen og Phillips, 2002: 68).

Inden for tekstdimensionen er det de lingvistiske forhold i teksten, der analyseres. Dette indbefatter *interaktionel kontrol*, som dækker over relationen mellem talere, heriblandt hvem der sætter den samtalemæssige dagsorden. Det indbefatter bl.a. også *ethos*, som dækker over, hvordan identiteter bliver konstrueret igennem sproget; *metaforer*; *ordvalg*; *grammatik*, heriblandt *tegnsætning* og *versaler*; *transitivitet*, som dækker over, hvordan begivenheder og processer er forbundet (eller ikke er forbundet) med subjekter og objekter; *nominalisering*, hvor et navneord står for processen og *modalitet*, som dækker over talerens grad af tilslutning (affinitet) til eget udsagn. Under modalitet kan man identificere *sandhed*, hvor afsenderen forpligter sig fuldt ud til sin udtalelse; *tilladelse*, hvor afsenderen kan give modtageren tilladelse til at gøre noget bestemt og *forbehold (hedging)*, hvor afsenderen udtrykker lav affinitet til sit udsagn, f.eks. ved brug af ord som "måske", "altså" og "en smule".

Inden for den diskursive dimension er det produktionen og videreformidlingen af diskurser gennem tekster, der er i fokus. Heriblandt findes *interdiskursivitet*, som dækker over, hvilke andre diskurser, der trækkes på i den pågældende diskurs; *intertekstualitet*, som dækker over, hvilke andre tekster, den pågældende tekst trækker på og *intertekstuelle kæder*, som f.eks. finder sted, hvis den "samme" tekst findes i en række forskellige versioner i forskellige nyhedsartikler, og det altså er "den samme historie", der bliver fortalt og sat på dagsordenen (Jørgensen og Phillips, 2002: 81-82).

Inden for den sociale dimension inddrager man analysegenstandens omkringliggende *strukturer*, *kontekster* og *normer*. Analysen indbefatter her en kortlægning af de delvist *non-diskursive*, *sociale* og *kulturelle relationer* og *strukturer*, der konstituerer den bredere kontekst for den diskursive praksis (ibid.: 86). Ifølge Jørgensen og Phillips (2002) vil udførelsen af en kritisk diskursanalyse altid involvere en tværfaglig integration af forskellige teorier inden for et multiperspektivisk undersøgelsesdesign, da lingvistisk teori og analyse aldrig vil være tilstrækkeligt i forhold til at redegøre for de non-diskursive aspekter af det pågældende fænomen (ibid.: 86). Dette stemmer overens med det grundlæggende videnskabsteoretiske ståsted for denne artikel, som er situationelt, dialektisk og multiperspektivisk. Derfor suppleres denne del af den kvalitative analyse med sociologisk teori, hvilket uddybes i det følgende afsnit.

Sociologisk teori som supplement til den sociale dimension af diskursanalysen

Som supplement til den sociale dimension af Faircloughs kritiske diskursanalyse, inddrages teorier om social og uddannelsesmæssig distinktion af den franske sociolog, Pierre Bourdieu.

Felter, doxa og illusio

Ifølge Bourdieu er et *felt* et afgrænset område i den sociale verden, hvori der er nogle bestemte spilleregler (*doxa*), og hvori nogle bestemte egenskaber er velsete (*illusio*). Individerne, som her kaldes agenterne eller aktørerne, etablerer felterne. Dermed består et felt af en struktur, som en gruppe aktører har en konsensus om eksisterer. Et felt er ikke nødvendigvis bundet til en bestemt fysisk lokation, da det er en social og teoretisk afgrænsning af en gruppe mennesker (Bourdieu, 1986; Bourdieu og Wacquant, 1996; Bourdieu, 1997; Andersen og Kaspersen, 2013). Inden for denne artikels fokusområde kan erhvervsuddannelser defineres som et felt, og hver enkelt af de 102 erhvervsuddannelser kan yderligere defineres som et mere specificeret felt. Dertil kan andre former for uddannelser defineres som felter og stilles over for erhvervsuddannelsesfeltet.

Habitus

Et andet af Bourdieus helt grundlæggende begreber er *habitus*. Han definerer habitus på følgende vis:

Habitus er dette generative og samlende princip, der omsætter de indre og relationelle karakteristika i en position til en samlet livsstil, dvs. til et samlet sæt af personvalg, valg af goder, valg af praktikker. (Bourdieu, 1997: 24).

Habitusbegrebet dækker altså over et system af praktiske, ubevidste og varige – men foranderlige – dispositioner eller hypoteser, igennem hvilke, agenterne opfatter, bedømmer og handler i verden (Andersen og Kaspersen, 2013: 372). Dog vejer aktørernes tidlige oplevelser i livet tungere end deres oplevelser senere i livet (ibid.: 373). Det kan siges, at habitus skaber et dialektisk forhold mellem den objektive virkelighed og aktørernes forventninger og aspirationer. Dermed former habitus et individs realitetssans og fornemmelse for egne begrænsninger, idet et individ ikke efterstræber det, der ikke efterstræber pågældende. Derfor opstår der gradvist en mere eller mindre fuldkommen harmoni mellem de objektive muligheder, som står til et individs rådighed, og de mål, som pågældende betragter som ønskværdige, realistiske og tænkelige (ibid.: 373). Dette kan f.eks. sættes i relation til et individs opfattelse af, hvilken uddannelses- og jobmæssig retning, der er "realistisk" og "naturlig" for pågældende at gå i.

Økonomisk, kulturel, social og symbolsk kapital

En anden helt grundlæggende del af Bourdieus teorier er *kapitalformerne*. Kapitalformerne indbefatter økonomisk, kulturel, social og symbolsk kapital. *Økonomisk kapital* dækker over den traditionelle forståelse af kapital, nemlig penge (Bourdieu, 1986). Den *kulturelle kapital* dækker over de tre tilstande: *personificeret* kulturel kapital (habitus, f.eks. museumsbesøg, koncerter), *objektiveret* kulturel kapital (objekter, f.eks. klaverer, malerier, bøger) og *institutionaliseret* kulturel kapital (uddannelsesniveau og -længde). *Social kapital* indbefatter omgangskreds, netværk og sociale forbindelser og kan være institutionaliseret i form af titler. Disse tre kapitalformer – økonomisk, kulturel og social kapital – er de grundlæggende, mens den *symbolske kapital* svarer til en form for sammensætning af de tre. Symbolsk kapital afhænger af konteksten, og dermed af, hvorvidt folk er i stand til at aflæse markører for den pågældende symbolske kapital, hvilket kræver, at de anerkender eksistensen og vigtigheden af de pågældende markører. Hvorvidt et individs

symbolske kapital anerkendes, afhænger dermed af, hvilket felt, individet bevæger sig inden for, og dermed af den pågældende doxa og illusio heri.

Uddannelsesmæssig sortering og reproduktion af classesamfundet

Skoler og uddannelsesinstitutioner har, ifølge Bourdieu, en *sorteringsfunktion*, som medfører en *reproduktion af classesamfundet*. Reproduktion betyder her, at undervisning indebærer en overførsel af kulturel kapital til de retmæssige "arvinger", og dermed en videreførelse af social ulighed. Bourdieu angriber forestillingen om, at studiesucces udelukkende afhænger af en elevs begavelse, da der er en tæt forbindelse mellem de studerendes sociale baggrund (familiebaggrund, skoletype, linjevalg i grundskolen) og deres muligheder for videregående uddannelse (Andersen og Kaspersen, 2013: 376-377). Ifølge Bourdieu reproducerer uddannelsessystemet classesamfundet ved at begunstige børn fra ressourcestærke familier og styre dem ind i uddannelsesforløb, som garanterer dem adgang til samfundets dominerende positioner. Skoler og uddannelsesinstitutioner forudsætter nemlig visse færdigheder, som elever fra de lavere samfundsklasser ikke nødvendigvis besidder, og dermed giver skolen "dem, der allerede har", mens de andre må kæmpe imod deres sociale oprindelse og klasse-mæssige erfaringer for at opnå det samme (ibid.: 375).

Social alkymi og symbolsk vold

Uddannelsessystemet fungerer i kraft af processer, som Bourdieu betegner *symbolsk vold*. Her forstås vold i overført betydning, hvilket vil sige vold, som ikke genkendes som vold; magtudøvelse, som ikke opfattes som magtudøvelse. I al kommunikation mellem to aktører, hvad end det er på individ- eller gruppeniveau, er der mulighed for udøvelse af symbolsk vold. Symbolsk vold dækker over de dominerende gruppers magt til at opretholde konsensus om den sociale verdens mening (Andersen og Kaspersen, 2013: 376), hvilket kaldes en *social alkymi*, hvor samfundsmæssige hierarkier forklædes og bliver opfattet som naturlige, både af de dominerende og af de dominerede. Det er den "alkymistiske forvandling", der garanterer hierarkiets fortsatte beståen, idet den får de "underkuede" til ubevidst at tilslutte sig sorteringen, fordi den dominerende gruppes forståelse og definition af den sociale verden er blevet reproduceret og fremstillet som den eneste rigtige virkelighed (ibid.: 377). Dette hænger sammen med den diskursive praksis.

Anbefalinger og løsningsforslag

Jævnførende den *Situationelle Dialektiske Videnskabsteori (SDV)* udarbejdes der anbefalinger og løsningsforslag på baggrund af analysen, som kan anvendes i praksis. Nogle af de konkrete løsningsforslag udformes som en del af en kampagne. Til kommunikations- og kampagneplanlægningen tages der metodisk og teoretisk afsæt i *Professionel Kommunikation* og modellen *Diamanten* (Fanth og Andreassen, 2018), som består af de 12 facetter: *sag og formål, relation, ressourcer, medier, jura og etik, kreativitet, strategisk tekstforfatning, visuel formidling, lydkommunikation, tid og international kommunikation*. Kommunikationssynet i *Professionel Kommunikation* og *Diamanten* er *dialogorienteret*, og kommunikation anses for at bestå af komplekse, dynamiske processer (Smedegaard, 2018: 63). Tanken med Diamantmodellen er, at man kan "slibe diamanten" efter de konkrete omstændigheder og behov, og dermed udvælge de relevante facetter til kommunikations- og kampagneplanlægningen. I dette tilfælde er facetterne *sag og formål, relation, medier, strategisk tekstforfatning* og *visuel formidling* blevet udvalgt.

Validitet og reliabilitet

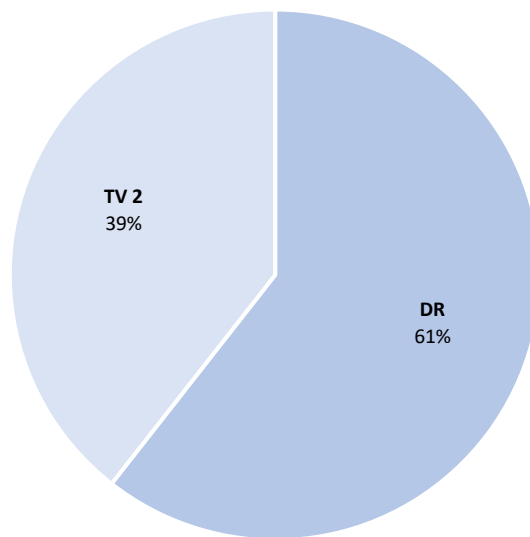
I et forsøg på at højne validiteten og reliabiliteten af denne undersøgelse er gennemsigtighedsprincippet (Phillips, 2015: 318) blevet anvendt. Dette tager form i en transparens om den metodiske fremgangsmåde og den teoretiske ramme for undersøgelsen. Dermed understøttes muligheden for replikabilitet (Eskjær og Helles, 2015: 15), og altså muligheden for at gennemføre den samme undersøgelse og efterprøve, hvorvidt de samme resultater opnås, hvis tilsvarende procedurer og definitioner anvendes.

Analyse

I det følgende afsnit præsenteres analysen af de indsamlede artikler om erhvervsuddannelser fra DR og TV 2 i løbet af en toårig periode. Den kvantitative del af analysen finder sted i starten, hvor frekvensfordelingen af forskellige elementer præsenteres, efterfulgt af den kvalitative del af analysen, hvor de sociale forhold analyseres på lige fod med de lingvistiske, kommunikative og diskursive forhold. Til den kritiske diskursanalyse er tre artikler blevet udvalgt, heraf en artikel med en positiv diskurs, en med en negativ diskurs og en med en blandet diskurs.

Kvantitativ indholdsanalyse

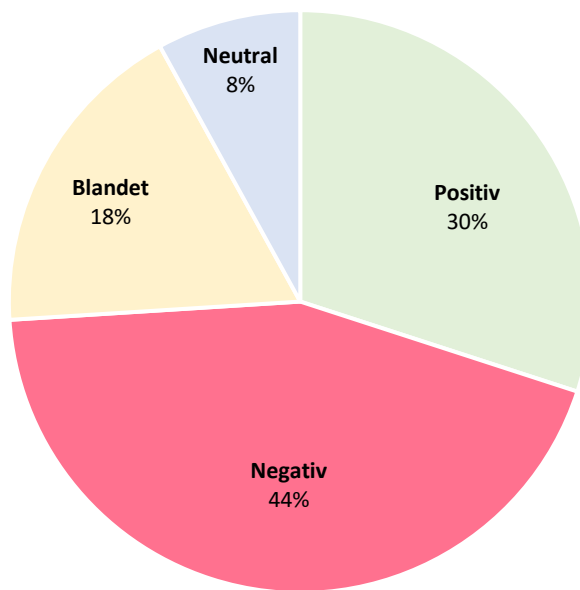
Først og fremmest, kom der ved søgningen på artikler omhandlende erhvervsuddannelser fra DR og TV 2 i perioden d. 01.01.2022 til d. 01.01.2024 191 artikler frem på Infomedia. Disse er blevet sorteret ned til 104 artikler, der reelt omhandler erhvervsuddannelser. Artiklerne, der er blevet sorteret fra, omhandlede ikke erhvervsuddannelser, og må fejlagtigt være kommet frem blandt søgeresultaterne på Infomedia. Dermed består datasættet af 104 artikler, hvoraf 61% (n=63) af disse er bragt af DR, mens 39% (n=41) af dem er bragt af TV 2. Fordelingen af andelen af artikler, hvert medie har bragt, er illustreret på det nedenstående cirkeldiagram.

Figur 2. Andelen af artikler, hvert medie har bragt (egen udarbejdelse).

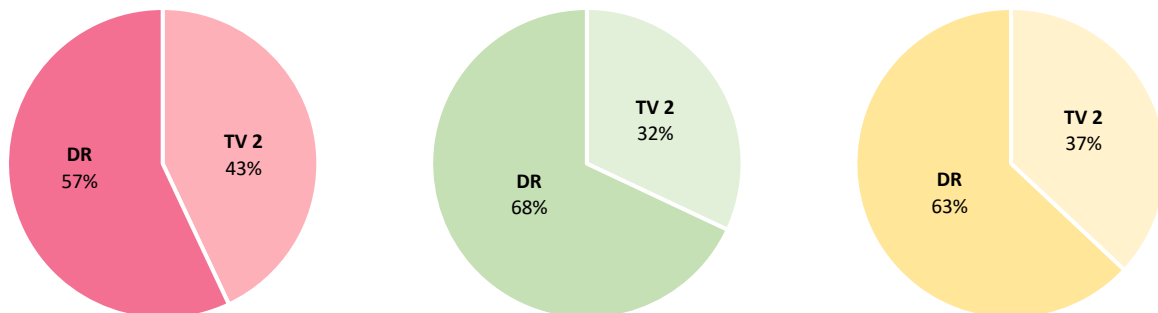
Artiklernes diskurser er blevet analyseret efter kodningskategorierne: positiv, negativ, blandet og neutral. Heraf er der blevet identificeret 30% (n=31) artikler med positive diskurser; 44% (n=46) artikler med negative diskurser; 18% (n=19) artikler med blandede diskurser og 8% (n=8) neutrale artikler. Dermed er den dominerende diskurs om erhvervsuddannelser i artikler fra DR og TV 2 i perioden d. 01.01.2022-01.01.2024 negativ. Fordelingen af diskurserne ses i det nedenstående cirkeldiagram.

Erhvervsuddannelse som "den sidste udvej"

Figur 3. Fordelingen af positive, negative, neutrale og blandede diskurser på tværs af TV 2 og DR (egen udarbejdelse).

I de nedenstående cirkeldiagrammer præsenteres fordelingen af hhv. de negative, de positive og de blandede diskurser på DR og TV 2.

Figur 4. Fordelingen af diskurser bragt af DR og TV 2. Henholdsvis de negative diskurser (til venstre), de positive diskurser (i midten) og de blandede diskurser (til højre) (egen udarbejdelse).

DR har bragt 57% (n=26) af artiklerne med en negativ diskurs, mens TV 2 har bragt 43% (n=20) af dem. Dertil har DR bragt 68% (n=21) af artiklerne med en positiv diskurs, mens TV 2 har bragt 32% (n=10) af dem. Afslutningsvis har DR bragt 63% (n=12) af artiklerne med en blandet diskurs, mens

TV 2 har bragt 37% (n=7) af dem. I og med, at DR overordnet har bragt flest (61%) af de indsamlede artikler, giver det god mening, at det også er DR, der har bragt flest artikler med hver diskurs.

Dermed kan det konkluderes, at DR har bragt flest artikler, nemlig 61% (n=63) af de 104 artikler, om erhvervsuddannelser i perioden d. 01.01.2022 til d. 01.01.2024, mens TV 2 har bragt 39% (n=41).

44% (n=46) af artiklerne er kodet som negative, 30% (n=31) som positive, 18% (n=19) som blandede og 8% (n=8) som neutrale, og dermed er den dominerende diskurs om erhvervsuddannelser, på tværs af de 104 indsamlede artikler fra DR og TV 2, negativ.

Kvalitativ indholdsanalyse: Kritisk diskursanalyse

Overordnet indbefatter artiklerne med *positive diskurser* emner som tilførsel af ressourcer til erhvervsuddannelser; nok eller rigeligt med arbejdskraft i erhvervsfagene; nok eller rigeligt med ansøgere på erhvervsuddannelserne; fastholdelse og gennemførelse af erhvervsuddannelserne; god løn; fast tilknytning til arbejdsmarkedet; mentorordninger; lærlingeordninger; succeshistorier og faglig stolthed. Derudover indbefatter artiklerne med *negative diskurser* emner som ressourcemangel; besparelser; for få ansøgere; frafald; lav status i samfundet; dårlige vilkår; forskelsbehandling; dårlige forhold på uddannelserne; nedslidt værktøj på uddannelserne; fordomme om fagene; mangel på lærepladser; mangel på arbejdskraft og svage fællesskaber eller mangel herpå. Endeligt indbefatter de *blandede diskurser* nogenlunde ligeligt fordelt positive og negative elementer.

Til en mere dybdegående gennemgang og analyse af en artikel med en positiv diskurs er artiklen, "*Freja er forbillede for andre unge kvinder, der overvejer en erhvervsuddannelse*", som blev bragt af DR d. 27. februar 2023, blevet udvalgt. Dertil, til en mere dybdegående gennemgang og analyse af en artikel med en negativ diskurs, er artiklen, "*Færre unge søger en erhvervsuddannelse: Man har talt uddannelserne ned*", som blev bragt af DR d. 17. april 2023, blevet udvalgt. Afslutningsvis, til en dybere gennemgang og analyse af en artikel med blandede diskurser, er artiklen, "*Tømrerelever kritiserer for gammelt og for lidt værktøj men glæder sig over nyt udspil*", som blev bragt af TV 2 d. 15. august 2023, blevet udvalgt.

Tekstdimensionen

Interaktionskontrol

Fælles for de tre udvalgte artikler er, at det er en journalist, der besidder den interaktionelle kontrol, i og med, at pågældende har valgt emnet, vinklet artiklen, udvalgt interviewpersonerne og sat den samtalemæssige dagsorden. Journalisterne indgår implicit i de tre forskellige artikler, mens de inddragede personer indgår eksplicit i dem. Artiklerne med henholdsvis positive og negative diskurser er bragt af DR, mens artiklen med de blandede diskurser er bragt af TV 2.

Ethos – identitetskonstruktion og troværdighed

"Freja er forbillede for andre unge kvinder, der overvejer en erhvervsuddannelse"

I den positivt ladede artikel inddrages tagdækkerlæreren Freja og hendes mester, Daniel, som ejer den tagdækkervirksomhed, hun er i lære ved. Frejas ethos og troværdighed i forhold til at udtale sig om erhvervsuddannelser udspringer af, at hun selv er i gang med erhvervsuddannelsen som tagdækker. Det uddybes, at hun begyndte på gymnasiet, fordi hendes veninder gjorde, men at "det ikke var for hende at sidde stille og læse i bøger", og at hun derfor droppede ud af gymnasiet og begyndte på FGU (Forberedende Grunduddannelse) i stedet, hvor hun fandt ud af, at hun kunne og ville blive tagdækker. Dermed kom hun i praktik som tagdækker, og er nu i lære ved Ringsted Tagdækning. Det uddybes, at hun godt kan lide at være udenfor, hvilket passer godt sammen med tagdækkerfaget. Hun omtales som et forbillede for andre unge kvinder, der overvejer en erhvervsuddannelse, og i den anledning skal hun deltage i et ambassadøroplæg via organisationen Boss Ladies på en FGU-skole. Koblingen mellem Freja og organisationen Boss Ladies samt FGU er, at hun fandt vejen ind i sin erhvervsuddannelse, da hun skiftede fra gymnasiet til en FGU, hvor hun opdagede hendes mulighed for at blive tagdækker. Organisationens Boss Ladies arbejder netop med at få flere piger og unge kvinder ind i bygge-, anlægs- og installationsbrancherne samt i maritime og tekniske fag og samtidigt styrke deres faglige stolthed og bidrage til gode praktikforløb og øget trivsel på uddannelserne og i branchernes virksomheder. Organisationens nye projekt, Boss Ladies FGU, består af, at unge kvinder, der har valgt en erhvervsuddannelse efter en FGU – ligesom Freja – inspirerer andre unge kvinder på FGU-skolerne, f.eks. via ambassadøroplæg. Mesteren Daniels troværdighed i forhold til at udtale sig om kvinder i faget bunder i, at han selv har været i tagdækkerbranchen i 11 år. Han fortæller, at kvinder er et særsyn, da han i løbet af de 11 år kun har

mødt to piger inden for branchen, som begge er stoppet sidenhen. Da han selv var i lære som 18-årig, oplevede han, at det var et miljø med en hård tone, hvilket ændrede sig, da han fik en kvindelig leder i en anden virksomhed, efter han var færdigudd lært som tagdækker. Derfor håber han, at der kommer flere kvinder ind i branchen fremadrettet, hvilket Freja skal være en rollemodel for, ifølge ham. Han udtrykker sig dermed positivt overfor kvinder i branchen og antyder, at flere kvinder i branchen kan lempe den "hårde tone" og fremme og imødekomme mere "bløde værdier".

"Færre unge søger en erhvervsuddannelse: Man har talt uddannelserne ned"

I den negativt ladede artikel inddrages der udtalelser fra børne- og undervisningsministeren Mattias Tesfaye, en forskningschef samt folkeskoleekspert og den administrerende direktør i Dansk Industri. I artiklen inddrager journalisten dermed 1) en politisk/regeringsmæssig talsperson, 2) en folkeskole/elevmæssig talsperson og 3) en industri/erhvervsmæssig talsperson. I artiklen er Mattias Tesfayes identitet opbygget i relation til hans virke som børne- og undervisningsminister, og hans udtalelser knytter sig til politiske mål og ændringer på området. Overordnet er hans standpunkt, at han ikke er tilfreds med optagelsestallene på erhvervsuddannelserne, og han udtaler, at regeringen vil fremlægge et forslag, der skal styrke søgningen mod erhvervsuddannelserne og sænke frafaldet. Forskningschef og folkeskoleeksperten Andreas' identitet konstrueres på baggrund af hans ekspertviden på området, og hans standpunkt er, at det lave optag skyldes, at politikerne ubevidst har talt erhvervsuddannelserne ned og at erhvervsuddannelserne skal gøres mere attraktive. Han uddyber, at politikerne ubevidst har talt erhvervsuddannelserne ned via udtalelser om, at umotiverede drenge skal ind på erhvervsuddannelserne, fordi de ikke er særligt boglige, og at det er lettere at komme ind på erhvervsuddannelserne end på gymnasiet. Desuden påpeger han, at mange unge søger sociale og attraktive fællesskaber, og at gymnasierne har en fordel i det henseende, da erhvervsuddannelserne har mange forskellige uddannelsesforløb, og dermed ikke de samme stærke fællesskaber. Overordnet udviser han skepticisme over for erhvervsuddannelsers omdømme og praksis på nuværende tidspunkt (april 2023) og en vision om, at de skal styrkes, både i praksis og imagemæssigt. Afslutningsvis bunder Lars' ethos i hans stilling som administrerende direktør i Dansk Industri. Hans standpunkt er, at det for lave optagelsestal på erhvervsuddannelser får ham til at frygte en mangel på faglærte til at gennemføre samfundsmæssigt nødvendige projekter, f.eks. inden for den grønne omstilling, og til at skabe produktion og arbejdspladser. Han mener, at det er nødvendigt at investere i erhvervsuddannelserne og gøre dem mere attraktive og at indtænke

gymnasierne og de unges forældre, så de kan "få øjnene op for håndværk i stedet for det akademiske" og så de kan se, "at det her altså er en fantastisk karrierevej for deres børn".

"Tømrerelever kritiserer for gammelt og for lidt værktøj men glæder sig over nyt udspil"

I artiklen med blandede diskurser inddrages en 20-årig tømrerlærling, en 24-årig tømrerlærling og den tidligere formand for Metal Ungdom – nu næstformand i DSU. Tømrerlærlingenes troværdighed i forhold til at udtale sig om forholdene på tømreruddannelsen bunder i, at de netop selv går på uddannelsen. Den 20-årige lærling har bevidst valgt at tage en gymnasial uddannelse før han startede på tømreruddannelsen, fordi han har planer om at "bygge videre på sin uddannelse og måske læse til bygningsingeniør om nogle år", hvilket han ikke ville kunne udelukkende med sin erhvervsuddannelse. Den 24-årige lærling har taget en gymnasial uddannelse før tømreruddannelsen, fordi han kommer fra en gymnasiefamilie, men han ville ønske, at nogen i hans barndom havde fortalt ham om andre muligheder. Dermed mener han også, at håndværksfagene bør være bedre til at "tillokke unge", samt at man allerede tidligt bør "gribe ind i folkeskolen" og "nå ud til dem, der ikke egner sig til at sidde stille på en stol", hvilket kunne ske i form af "nogle dygtige håndværkere, der kommer ud og fortæller om deres arbejde og får banket noget gejst ind i de unge". Den 20-årige tømrerlærling udtaler, at han flere gange har oplevet "en lidt nedladende energi omkring håndværkerverdenen, som om andre er bedre", men "virkeligheden er jo, at man kan meget med en praktisk uddannelse". Begge tømrerlærlingene beskriver deres faciliteter på uddannelsen som mørke, gamle og dystre bygninger, hvor boremaskiner er det eneste værktøj, der er nok af til alle eleverne, mens de skal stå i kø for at bruge alt andet slags værktøj. Dertil beskriver de værktøjerne som gamle, "men de virker da det meste af tiden". De efterspørger en væsentlig opgradering af værkstedet på tømreruddannelsen og "bedre faciliteter og miljøer på uddannelsen, som indbyder til læring". Den tidligere formand for Metal Ungdom, og nu næstformand i DSU, fortæller, at der i dag er eksempler på folk, der står ved de samme maskiner, som deres fædre gjorde, da de selv var elever. Dertil udtaler han, at Metal Ungdom "længe har skreget om penge til erhvervsuddannelserne", og journalisten uddyber, at han i maj 2022 stod for et fælles opråb, hvor 250 lærlinge kritiserede dårlige forhold på uddannelserne og brug af gammelt værktøj. Af disse årsager, er både han og de to tømrerlærlinge glade for det nye udspil fra regeringen, som indbefatter flere penge til erhvervsuddannelserne.

Billedsprog og metaforer

"Freja er forbillede for andre unge kvinder, der overvejer en erhvervsuddannelse"

I den positive artikel anvendes billedsprog som: "På en parkeringsplads i Ringsted er 18-årige Freja Hansen ved at sømme blik på kanten af et nyt tag" og "Freja begyndte på gymnasiet ligesom veninderne, men fandt hurtigt ud af, at det ikke var noget for hende at sidde stille og læse i bøger", hvilket tegner et billede af de fysiske omstændigheder, og samtidigt kan give læseren en dybere forståelse af kontrasten mellem at være i lære som tagdækker og at være gymnasieelev. Ved mesteren Daniels udtalelse: "Det var vigtigt at opleve, for jeg har tit stået alene på taget med de bløde værdier", forekommer en metafor, hvori der sprogligt tegnes et billede af, at han har følt sig alene om at have det, han kalder *bløde værdier* blandt sine kollegaer.

"Færre unge søger en erhvervsuddannelse: Man har talt uddannelserne ned"

I den negative artikel anvender den administrerende direktør i Dansk Industri billedsprog i udtalelsen om, at forældre skal få øjnene op for erhvervsuddannelser som en karrierevej for deres børn. Samtidigt opstiller han et modsætningsforhold mellem "håndværk" og "det akademiske", hvilket spiller ind i nyhedskriteriet om konflikt (de fem nyhedskriterier: væsentlighed, identifikation, sensation, aktualitet og konflikt (Galtung og Ruge, 1965)). Derudover anvender forskningschefen og folkeskoleeksperten en metafor om, at erhvervsuddannelser er ungdomsuddannelsernes akilleshæl, og dermed det svage punkt, som er "bidende nødvendigt at styrke". Metaforen er med til at tydeliggøre hans skeptiske standpunkt over for erhvervsuddannelsers praksis og omdømme.

"Tømrerelever kritiserer for gammelt og for lidt værktøj men glæder sig over nyt udspil"

I artiklen med blandede diskurser indgår der billedsprog ved statsministerens formulering fra et pressemøde om, at 900 millioner årskroner til at løfte erhvervsuddannelserne ikke er nok i sig selv, og at regeringen derfor vil lave en form for "forlomme", så erhvervsuddannede er ligestillede med gymnasialt uddannede i forhold til at komme ind på videregående uddannelser, da erhvervsuddannelser på nuværende tidspunkt ikke er adgangsgivende til mange videregående uddannelser. Den tidligere formand for Metal Ungdom, nu næstformand i DSU, anvender også billedsprog i sin udtalelse om, at han kender mange, der har valgt en erhvervsuddannelse fra, fordi de tænker, at den "lukker døre".

Modalitet og affinitet

"Freja er forbillede for andre unge kvinder, der overvejer en erhvervsuddannelse"

I henhold til modalitet og tilslutningsgrad (affinitet) til indholdet af eget udsagn, er der generelt en høj affinitet i den positivt ladede artikel, hvilket f.eks. ses ved Frejas udtalelse: "Jeg kan rigtigt godt lide at være udenfor, og jeg kan godt lide kulturen på arbejdspladsen, hvor jeg har et godt forhold til min mester". Her styrker adverbiet "rigtig" affiniteten, og desuden gentager hun ordet "godt" tre gange i sætningen, hvilket fungerer som en form for tretrinsraket, som yderligere understreger hendes høje tilslutningsgrad til sit udsagn; hun anser det fuldt ud som sandheden og står fuldstændigt inde for det.

"Færre unge søger en erhvervsuddannelse: Man har talt uddannelserne ned"

I henhold til modalitet og affinitet, er der generelt en høj tilslutningsgrad til indholdet af egne udsagn i den negativt ladede artikel. Forskningschefen og folkeskoleekspertens udtaler f.eks. at "der skal til at ske noget" og at det "er bidende nødvendigt at styrke", hvor modalverbet "skal" og udtrykket "bidende nødvendigt" højner affiniteten. Ligeledes udtaler Mattias Tesfaye: "Lige nu er vi på omkring 20 procent, og det har vi været i en årrække, og det er selvfølgelig ikke tilfredsstillende", mens den administrerende direktør i Dansk Industri laver formuleringer som: "Det er et stort problem" og "Det kræver simpelthen faglært uddannede, hvori valget af verber, adjektiver og adverbier er med til at styrke budskaberne og højne affinitetsgraden. Hver ekspert udtrykker en høj tilslutningsgrad (affinitet) til sine egne udsagn, og de anser dem for at være den ultimative sandhed. Dermed er der generelt en høj modalitet i artiklen.

"Tømrerelever kritiserer for gammelt og for lidt værktøj men glæder sig over nyt udspil"

Overordnet er der primært lav affinitet i artiklen med de blandede diskurser. Den lave affinitet forekommer ved brugen af *hedges/høflighed* via adverbier som "lidt", "helt", "jo", "da", både i den ene tømrerlærlings udsagn: "Det har været lidt hårdt at stå med følelsen af at have to grunduddannelser og følelsen af ikke at rykke sig helt", "Jeg har flere gange oplevet en lidt nedladende energi omkring håndværker verden", "Man kan sige, at det jo er bedre sent end aldrig" og i den anden tømrerlærlings udsagn: "Boremaskinerne er godt nok også lidt gamle. Men de virker da det meste af tiden. Ved brug af *hedges/høflighed* kan de kommunikerende – som her er de to

tømrerlæringer – udtrykke, at de ikke tilslutter sig det, de kommunikerer, fuldstændigt. En grund hertil kan være at nedtone kritikken.

Ordvalg og konnotationer

"Freja er forbillede for andre unge kvinder, der overvejer en erhvervsuddannelse"

Generelt har ordene i den positive artikel positive konnotationer via ordvalg som: "glad", "håber", "forbillede", "rollemodel", "stimulere", "interesse", "styrke", "stolthed", "bidrage", "opnår", "gode", "trivslen" og "inspirere". Artiklens vinkel på erhvervsuddannelser, kvinder i erhvervsfag, FGU, Boss Ladies og organisationens mission om at få flere piger og kvinder ind på erhvervsuddannelserne og i de dertilhørende fag, er overordnet positiv.

"Færre unge søger en erhvervsuddannelse: Man har talt uddannelserne ned"

Dernæst har ordene i den negative artikel primært negative konnotationer, f.eks. ved følgende ord og formuleringer: "færre unge søger en erhvervsuddannelse", "talt uddannelserne ned", "langt fra målet", "akilleshæl", "ubevidst", "utilsigtet", "umotiverede", "ikke særligt boglige", "ikke de samme stærke fællesskaber", "ikke tilfredsstillende", "frygter", "stort problem" og "ikke har nok". Selvom artiklens overordnede diskurs om erhvervsuddannelser er negativ, anvender den administrerende direktør i Dansk Industri også ord med positive konnotationer i sine udtalelser, såsom "attraktivt", "fantastisk" og "karrierevej", men de anvendes i den kontekst, at erhvervsuddannelser skal gøres mere attraktive. Derfor er artiklens vinkel overordnet negativ, da de enkelte positivt ladede udtalelser i artiklen er baseret på et negativt grundlag, der omhandler mangel på penge, ressourcer, fællesskaber og ungdomsmiljø, og dermed mangel på elever og faglærte, hvortil budskabet er, at erhvervsuddannelserne skal fremmes og forbedres.

"Tømrerelever kritiserer for gammelt og for lidt værktøj men glæder sig over nyt udspil"

I artiklen med blandede diskurser forekommer der en nogenlunde ligeligt fordelt mængde ord og formuleringer med henholdsvis positive og negative konnotationer. Ord og formuleringer med positive konnotationer er f.eks. følgende: "dygtige håndværkere", "elskede at bygge med legoklodser som barn", "han var slet ikke i tvivl om, at det var håndværksvejen, han ville gå", "opgradering af værkstedet", "bedre faciliteter og miljøer", "indbyder til læring", "økonomisk løft af

erhvervsuddannelserne på 900 millioner kroner årligt frem til 2030" og "forlomme til erhvervsuddannede". Ord og formuleringer med negative konnotationer er f.eks. følgende: "mørke, gamle, dystre bygninger", "gammelt værktøj", "få banket noget gejst ind i de unge", "tillokke", "gribe ind", "nå ud til", "uddannelsessnobberi", "nedladende energi omkring håndværkerverdenen", "mange har valgt en erhvervsuddannelse fra, fordi de tænker, at den lukker døre", "forsømme erhvervsuddannelserne", "længe har skreget om penge til erhvervsuddannelserne", "250 lærlinge kritiserede dårlige forhold på uddannelserne og brug af gammelt værktøj", "hver tiende faglærte forsvinder fra arbejdsstyrken" og "Danmark vil mangle omkring 100.000 faglærte i 2030". Artiklens overordnede diskurs om erhvervsuddannelser er dermed en blanding af positiv og negativ, og rubrikken, *"Tømrerelever kritiserer for gammelt og for lidt værktøj men glæder sig over nyt udspil"*, opsummerer fint denne blandede diskurs.

Den diskursive dimension

Den diskursive dimension indbefatter produktionen, distribueringen og konsumtionen af artiklerne. Artiklerne falder inden for nyhedsgenren. I denne kontekst er det DR og TV 2, der har produceret dem, og dermed enten har reproduceret diskurser eller sat nye diskurser på dagsordenen. Overordnet er producenten af hver artikel et nyhedsmedie, og mere specifikt, en journalist. Dermed følges den journalistiske praksis ved artiklernes udformning, i form af aktualitetskroge, generelle eller tilbagevendende dagsordener, vinkling, med videre. Desuden må det antages, at de fleste af journalisterne ikke nødvendigvis har en erhvervsuddannelsesmæssig baggrund, og dermed behandler de emnet om erhvervsuddannelser og de dertilhørende fag fra en udenforstående position og vinkel. Artiklerne er sekundære dokumenttyper (Brinkmann og Tanggaard, 2020: 187). De er i princippet tilgængelige for alle danskere, hvilket yderligere understøttes af, at der ikke er en betalingsmur for dem. Dermed udgøres konsumenten af den generelle befolkning. Artiklerne kan tilgås og deles frit på internettet og sociale medier, og dermed kan de nyskabte eller reproducerede diskurser fra artiklerne om erhvervsuddannelser og de dertilhørende fag frit distribueres og yderligere konsumeres.

"Freja er forbillede for andre unge kvinder, der overvejer en erhvervsuddannelse"

På baggrund af den samlede analyse, er følgende underdiskurser blevet udledt af den positivt ladede artikel:

- Erhvervsuddannelser er for folk, der ikke kan sidde stille
- Erhvervsuddannelser er for folk, der ikke kan lide at læse i bøger
- Der er en hård tone i erhvervsfagene
- Bløde værdier, såsom prioritering af mentalt og fysisk helbred, dyrkes ikke af mænd i erhvervsfagene
- Der er mangel på kvinder i erhvervsfagene
- Flere kvinder i erhvervsfagene kan være løsningen på den hårde tone og manglen på bløde værdier heri

I henhold til *intertekstualitet*, og i dette tilfælde artiklens sammenhæng med andre artikler, forekommer der en *intertekstuel kæde*, hvor "den samme historie" bliver fortalt i forskellige versioner i forskellige artikler. I konteksten af den pågældende artikel, genfortælles følgende historier:

- "Der mangler kvinder i erhvervsfagene, og flere kvinder i erhvervsfagene kan være løsningen på de aktuelle problematikker"
 - 7 artikler
- "En elev dropper ud af enten gymnasiet eller universitetet og skifter over på en erhvervsuddannelse"
 - 3 artikler
- "En organisation og/eller en vejleder/tutor/mentorordning hjælper unge "skoletrætte" elever ind på erhvervsuddannelser"
 - 3 artikler

På den måde finder *interdiskursivitet* sted, hvor de samme slags underdiskurser reproduceres på tværs af de indsamlede artikler.

"Færre unge søger en erhvervsuddannelse: Man har talt uddannelserne ned"

På baggrund af den samlede analyse, er følgende underdiskurser blevet udledt af den negativt ladede artikel:

- For få unge søger ind på erhvervsuddannelser
- Færre og færre unge søger ind på erhvervsuddannelser

- Det er en politisk målsætning, at 30% af en afgangsårgang skal søge ind på en erhvervsuddannelse i 2030
- Politikerne har talt erhvervsuddannelserne ned
- Det er en stereotyp, at umotiverede drenge skal ind på erhvervsuddannelserne, fordi de ikke er særligt boglige
- Erhvervsuddannelserne skal gøres mere attraktive
- Gymnasierne har mere sociale og attraktive fællesskaber end erhvervsuddannelserne
- Der er en mangel på stærke sociale fællesskaber på erhvervsuddannelserne
- Elever skal omdirigeres eller "lokkes" til at tage og/eller gennemføre erhvervsuddannelser
- Det er nødvendigt at investere i erhvervsuddannelserne for at undgå mangel på faglært arbejdskraft i fremtiden
- En løsning på det lave elevoptag på erhvervsuddannelserne kan være at indtænke gymnasierne
- En løsning på det lave elevoptag på erhvervsuddannelserne kan være at indtænke de unges forældre, så de kan få øjnene op for håndværk som en karrierevej for deres børn i stedet for det akademiske

I henhold til *intertekstualitet*, som her fortolkes som artiklens sammenhæng med andre artikler, forekommer der en række forskellige *intertekstuelle kæder*, hvor "den samme historie", som bliver fortalt i den pågældende artikel, også bliver fortalt i forskellige versioner i andre artikler. I dette tilfælde går følgende fortællinger fra den pågældende artikel igen i andre artikler:

- "Der er mangel på faglærte og for få søger ind på erhvervsuddannelserne i Danmark"
 - 15 artikler
- "Der skal omfordeles og tilføres flere penge til erhvervsuddannelserne"
 - 8 artikler
- "Der er en mangel på stærke sociale fællesskaber på erhvervsuddannelserne"
 - 4 artikler
- "Elever skal omdirigeres eller "lokkes" til at tage og/eller gennemføre erhvervsuddannelser"
 - 11 artikler

Samlet set udgør disse intertekstuelle kæder en *interdiskursivitet*, hvor de samme fortællinger og diskurser reproduceres på tværs af de indsamlede artikler fra DR og TV 2 i løbet af den toårige periode (01.01.2022-01.01.2024).

"Tømrerelever kritiserer for gammelt og for lidt værktøj men glæder sig over nyt udspil"

På baggrund af den samlede analyse, er følgende underdiskurser blevet udledt af artiklen med blandede diskurser:

- Der er ikke værktøj nok på erhvervsuddannelserne
- Værktøjet på erhvervsuddannelserne er gammelt eller slidt
- Bygningerne på erhvervsuddannelserne er gamle, mørke og dystre
- Erhvervsuddannelserne skal have bedre faciliteter og læringsmiljøer
- Erhvervsuddannelser har et dårligt omdømme
- Erhvervsuddannelser er ikke adgangsgivende til mange videregående uddannelser
- Erhvervsuddannelser lukker døre
- Der forekommer uddannelsessnobberi på bekostning af erhvervsuddannelser
- Man bør gribe tidligt ind i folkeskolen og oplyse dem, der ikke egner sig til at sidde stille på en stol, om muligheden for en erhvervsuddannelse
- Faglærte forsvinder fra arbejdsstyrken
- I 2030 vil Danmark mangle omkring 100.000 faglærte
- Der er ikke nok, der vælger en erhvervsuddannelse efter grundskolen
- Regeringen vil give erhvervsuddannelserne et økonomisk løft på 900 millioner årligt frem til 2030
- Regeringen vil gøre det mere attraktivt for elever at starte på erhvervsuddannelserne
- Regeringen vil tilføre erhvervsuddannelserne nyt og tidssvarende udstyr, efteruddannede undervisere, muligheden for udlandsophold ved praktikken og muligheden for videregående uddannelse på lige fod med studenter
- Metal Ungdom har længe skreget om penge til erhvervsuddannelserne
- Det er på høje tid, at der kommer et løft af erhvervsuddannelserne fra politisk side af

Intertekstualitet, som her fortolkes som artiklens sammenhæng med andre artikler, forekommer ved en række *intertekstuelle kæder*, hvor "den samme historie" fra den analyserede artikel, bliver genfortalt i forskellige versioner i andre af de indsamlede artikler. I dette tilfælde går følgende fortællinger igen:

- "Lærlingeoprøret"
 - 4 artikler
- "Elever kritiserer forhold på og omkring erhvervsuddannelserne"
 - 9 artikler
- "Faglærte forsvinder fra arbejdsstyrken"
 - 16 artikler
- "Unge skal lokkes til at tage en erhvervsuddannelse"
 - 5 artikler
- "Regeringen tilfører penge til erhvervsuddannelserne"
 - 11 artikler

Tilsammen udgør disse intertekstuelle kæder en *interdiskursivitet*, hvor de samme fortællinger og diskurser reproduceres på tværs af de indsamlede artikler fra DR og TV 2.

Den sociale dimension

I Faircloughs analysemodel omfatter den sociale dimension de non-diskursive, sociale og kulturelle relationer og strukturer, der skaber den bredere kontekst for den diskursive praksis, og det kan siges, at den sociale praksis konstituerer og konstitueres af den konkrete kommunikation, som udgør analysegenstanden. Både jævnførende den grundlæggende situationelle dialektiske videnskabsteori og den kritiske diskursanalyse, som indebærer en interdisciplinær metodisk tilgang, suppleres denne del af analysen med Bourdieus sociologiske teori om uddannelse og social differentiering. De omkringliggende samfundsmæssige faktorer for artiklerne er overordnet, at de er udarbejdet i en dansk kontekst. Emnerne finder sted i det danske samfund, artiklerne er skrevet på dansk og de er blevet bragt i danske nyhedsmedier (DR eller TV 2).

DR er et public service-medie, som har følgende forpligtelser i henhold til nyheder over for staten: "DR skal tilbyde nyheder på tv, radio, internet og øvrige relevante platforme, der er tilpasset

forskellige målgrupper for at sikre den bedste udbredelse af nyheder til befolkningen. DR's nyhedsdækning skal være alsidig og upartisk. DR's nyhedsdækning skal have fokus på kvalitet, væsentlighed og faktatjek. DR skal have fokus på formidlingen af nyheder fra hele landet samt internationale og europæiske perspektiver, herunder i relation til EU" (Kulturministeriet, 2024a: 2-3; Kulturministeriet 2024b: 2). Jævnførende DR og Kulturministeriets public service-kontrakt, er formålet med DR's public service-virksomhed at styrke borgernes handleevne i et demokratisk samfund; at forbinde og spejle Danmark; at stimulere kultur og sprog og at fremme viden og forståelse (Kulturministeriet, 2024a: 2; Kulturministeriet 2024b: 1-2). Dermed er DR forpligtet til at sætte alsidige og aktuelle problemstillinger på dagsordenen, hvilket problemstillingerne om erhvervsuddannelser og mangel på faglært arbejdskraft falder ind under.

I relation til public service, er det kun hovedkanalen TV 2, der er pålagt public service-forpligtelser, mens de andre kanaler og tjenester drives på kommercielle vilkår (Kulturministeriet, 2024c). Her kan man se forskel på DR-artiklerne, som ikke indeholder annoncer, og TV 2-artiklerne, som gør. Ifølge TV 2 selv, tjener de penge for at lave indhold, og deres opgave er "at være et fælles holdepunkt og mødested for alle danskere og gennem sin programvirksomhed udvikle det danske samfund og skabe handlekraftige borgere" (TV 2, u. å.). Annoncører har f.eks. mulighed for at målrette sine annoncer kontekstuel efter sites (herunder nyheder); sektioner (politik, business, mv.); specifikke programmer eller temaer (TV 2 nævner energikrise, kommunalvalg og inflation som eksempler); adfærdsmæssigt efter specifikke brugerinteresser og geografisk på nyheder.tv2.dk (TV 2 Reklame, u.å.a; TV 2 Reklame, u.å.b). Dermed kan både TV 2's mission om at udvikle det danske samfund og skabe handlekraftige borgere samt deres kommercielle vilkår have en indflydelse på, hvilke nyheder, de bringer, og på hvilken måde, de bringer dem. Det kan f.eks. give TV 2 et incitament til at anvende clickbait, for at tiltrække flere læsere. Dog er der ingen af de indsamlede artikler fra TV 2, der har rubrikker, som umiddelbart kan klassificeres som *clickbait* [*"sensationspræget overskrift, billede el.lign. bragt i et netmedie med det formål at øge antallet af besøg på mediets netsted, typisk for at skabe grundlag for større reklameindtægter fra annoncører"* (Den Danske Ordbog, u.å.)]. De er snarere saglige og beskrivende for artiklernes indhold.

"Freja er forbillede for andre unge kvinder, der overvejer en erhvervsuddannelse"

Trods den overordnede positive vinkel på og diskurs om erhvervsuddannelser i denne artikel, kan de udledte underdiskurser alligevel anses for at spille ind i nogle af de etablerede fordomme om erhvervsuddannelser, eksempelvis, at de er for "skoletrætte" elever, der ikke kan lide at læse og sidde stille. Dette kan forklares af, at det at være boglig/akademisk stadig er hegemonisk inden for uddannelsesfeltet i dag, hvor det at sidde stille og kunne lide/være god til at læse er nogle af spillereglerne (doxa), der bidrager positivt til en elevs symbolske kapital (illusio) i feltet. Denne prestige reproduceres kontinuerligt i skole-/uddannelsessystemet, hvis elever, der ikke passer ind i de kasser og måske ikke besidder den form for habitus, skubbes i en retning af at skulle skifte over til erhvervsuddannelser for at passe ind i et uddannelsesfelt (symbolsk vold). Habitus har, ifølge Bourdieu, en stor betydning for, hvor man kan se sig selv passe ind henne, og hvad man overhovedet anser for at være realistisk for én selv. I artiklen om Freja, forklarer hun, at hun startede på gymnasiet, fordi hendes venner gjorde. Dette understreger nære relationers og omgangskredsens – og dermed habitus' og sociale arenaers – indflydelse på en aktørs handlinger. I dette tilfælde har Freja måske tænkt, at gymnasiet netop var den eneste realistiske mulighed for hende. Det viste sig dog, at gymnasiet ikke var noget for hende alligevel, og dermed droppede hun ud og startede på en FGU i stedet, hvor hun blev bekendt med flere forskellige uddannelsesmuligheder, hvorfor hun så startede på tagdækkeruddannelsen, som hun endelig følte passede til hende. Hun skiftede altså fra ét felt til et andet. Det kan være et stort skift for nogen, men fordi Freja trodsede sin omgangskreds, fandt hun vej ind i et felt, som hun blev glad for at være i. Formålet for Boss Ladies' projekt, Boss Ladies FGU, er netop at facilitere denne slags overgang fra ét felt til et andet inden for maritime og tekniske fag og bygge-, anlægs- og installationsbrancherne. Desuden søger de at højne elevernes sociale kapital ved at facilitere et netværk af unge kvinder i samme situation. Dermed sætter de personer med samme form for bagland (habitus) i samme slags felt (maritime, tekniske, bygge-, anlægs-, installationsbrancher), som spiller efter de samme spilleregler (doxa) og overbevisninger om, hvad der giver prestige eller status inden for felterne (illusio), sammen.

"Færre unge søger en erhvervsuddannelse: Man har talt uddannelserne ned"

Som tidligere defineret, både skaber og skabes den sociale praksis af den konkrete kommunikation, der analyseres. Derfor kan det siges, at de fortællinger og diskurser, der (re)produceres i den pågældende artikel og på tværs af de analyserede artikler, både er udledt af den omkringliggende sociale praksis og er med til at skabe og/eller opretholde den gældende sociale praksis. I dette

tilfælde indbefatter diskurserne, at erhvervsuddannelsesfeltet er dårligere stillet end gymnasiefeltet, og at man ved at overføre gymnasiernes doxa og illusio (spilleregler og anerkendelsen af bestemte egenskaber som værdifulde) i forhold til sociale fællesskaber til erhvervsuddannelserne, kan gøre erhvervsuddannelserne mere attraktive for unge – ud fra præmissen om, at gymnasier og deres sociale fællesskaber er mere attraktive for unge på nuværende tidspunkt.

"Tømrerelever kritiserer for gammelt og for lidt værktøj men glæder sig over nyt udspil"

I artiklen om tømrereleverne udtaler den ene af dem følgende: "Jeg kommer selv fra en gymnasiefamilie og ville ønske, at nogen i min barndom havde sagt, at "hey, der er altså andre muligheder", i forbindelse med, at han tog en studentereksamen før sin erhvervsuddannelse. Dette spiller ind i Bourdieus forståelse af habitus, som har en stor betydning for, hvor man kan se sig selv passe ind henne og hvad der forekommer "realistisk" eller "naturligt" for en, fordi man er vokset op med eller omkring det. Ligeledes understreger det de nære relationers og den tidlige opvæksts indflydelse på en aktørs habitus, jævnfør Bourdieu. Dette understreger vigtigheden af at tænke forældre ind i oplysning om erhvervsuddannelser og forandring af diskurserne herom. Desuden har begge tømrerlærlingene i artiklen taget en studentereksamen før deres erhvervsuddannelse, og på den måde, er de begge skiftet fra ét felt (gymnasiet) til et andet (tømreruddannelsen). Ved artiklens underoverskrift "Dårligt omdømme", inddrages den ene tømrerlærlings udtalelse om, at han flere gange har oplevet en nedladende energi over for håndværker verdenen, som om andre er bedre, og statsminister Mette Frederiksens udtalelse om, at det er nødvendigt at komme det danske uddannelsessnobberi til livs. Dette syn på erhvervsuddannelser som dårligere stillet end andre uddannelser kan også falde under Bourdieus begreb om symbolsk vold, da denne dårlige omtale og de negative diskurser om erhvervsuddannelser er en form for magtudøvelse, der ikke nødvendigvis genkendes som en magtudøvelse. En af de udledte underdiskurser fra denne artikel spiller ind i stereotypen om, at personer, der ikke kan sidde stille i skolen, hører til på erhvervsuddannelser. Her lægges fokus på, at fordi en person ikke kan *a* (sidde stille i dette tilfælde), så hører pågældende ikke til på *x* (boglige uddannelser) og bør vælge *y* (erhvervsuddannelser), frem for at have en positiv vinkel og argumentation. Det kunne i stedet fremlægges på den måde, at fordi en person er god til *b* (relevante egenskaber), kunne pågældende være en styrke i *y* (relevant erhvervsuddannelse og dertilhørende fag).

Diskussion og løsningsforslag

I tråd med den *Situationelle Dialektiske Videnskabsteori (SDV)* og antagelsen om, at teori og praksis fordrer hinanden, gælder det også her, at opnåelsen af et bedre omdømme for erhvervsuddannelser kræver konkrete ændringer i den sociale praksis. Det er nemlig vigtigt at understrege, at en imageændring eller rebranding af erhvervsuddannelser ikke er nok i sig selv til at løse problemstillingen om deres negative omdømme. Det kræver politiske tiltag og ændringer i praksis, der stikker dybere end blot en kommunikationsindsats. Når det så er sagt, kan kombinationen af ændringer i den sociale praksis og ændringer i den diskursive og sproglige praksis være den optimale indsats, der formår at løfte erhvervsuddannelsernes status i samfundet.

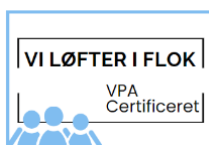
Jævnførende *Diamantens sag og formålsfacet* (Bom, 2018) kunne sagen for en kommunikationsindsats på dette område være, at erhvervsuddannelser og dertilhørende fag er vigtige for samfundet, og at det kan være gavnligt og positivt at vælge en erhvervsuddannelse. Formålet med kommunikationsindsatsen ville dermed være at højne erhvervsuddannelsers status i samfundet, og som følge heraf, rekruttere flere til uddannelserne.

På baggrund af analyseresultaterne, kunne konceptet for indsatsen være at føre en kampagne, og samtidigt indføre et kvalitetsmærke eller en certificering til virksomheder, der løfter deres sociale ansvar ved at tage nok lærlinge ind, og som dermed bidrager til uddannelse af nye kræfter, samt ved at facilitere et inkluderende arbejdsmiljø, hvor forskellige typer mennesker både tages ind som lærlinge og trives i virksomhedens sociale miljø. Her forstås et inkluderende arbejdsmiljø som et miljø, der kan favne forskelligheder i køn, alder, etnicitet, seksualitet og uddannelsestype (her i tilfælde af en EUX), mens det stadig er forventeligt, at specifikke kvalifikationer og kompetencer er påkrævet for at blive ansat som lærling.

Certificering

En certificering ville kunne fungere som en tilskyndelse af virksomhedernes løft af deres samfundsmæssige og sociale ansvar i henhold til *Corporate Social Responsibility (CSR)*. Den ville kunne bidrage til ændringer i den sociale praksis af de problemstillinger, der fremgår af diskurserne i de analyserede artikler om erhvervsuddannelser, som omhandler en hård tone på arbejdspladsen og elever af bestemt køn, etnicitet eller uddannelsesform, der bliver afvist af virksomheder, når de

søger lærepladser. Certificeringen ville nemlig kunne synliggøre de virksomheder, der er gode til at tage nok lærlinge og være inkluderende, både i forhold til rekruttering og arbejdsmiljø. Dette ville kunne påvirke virksomhedernes omdømme i positiv retning, mens det ville kunne påvirke deres omdømme i negativ retning, hvis de ikke kvalificerer sig til denne slags certificering. Med henblik på *nyinstitutionel teori* og forståelsen af *social legitimitet* som en ressource for en organisation eller virksomhed (Meyer og Rowan, 1977; DiMaggio og Powell, 1983) ville certificeringen også kunne legitimere virksomheden blandt befolkningen. *Regulativ* eller *tvangsisomorfisme* (*coercive isomorphism*) (DiMaggio og Powell, 1983: 150) kunne potentielt finde sted, særligt hvis man opstillede nogle mere specifikke og målbare krav for at opnå certificeringen, i og med, at virksomhederne mere eller mindre uformelt ville være nødsaget til at opnå den samme certificering som andre virksomheder i deres branche eller felt, inklusiv deres konkurrenter. Dermed ville certificeringen også kunne påvirke deres konkurrencedygtighed. Ved sådan en slags certificering inddrager man synlighed, idet mærkatet kan indsættes på virksomhedens digitale sider og fysiske materialer og objekter. Dermed er der en motivationsfaktor for virksomhederne i forhold til at opnå certificeringen og CSR-kvalitetsstempellet, som potentielt kan have en betydning for deres omdømme. Med inspiration fra andre CSR- og bæredygtighedscertificeringer, kan man udvikle et *akronym* til denne certificering og eventuelt også et *slogan*. Ved at have samme tekstlige og visuelle udtryk som andre certificeringer, og dermed udføre *mimetisk isomorfisme* (*mimetic isomorphism*) (DiMaggio og Powell, 1983: 150), kan certificeringens legitimitet potentielt øges. Akronymet kunne være "VPA", som står for "virksomhedspraktik og arbejdsmiljø", mens sloganet kunne være "Vi løfter i flok", hvilket både refererer til det konkrete arbejde, som i de fleste tilfælde kræver samarbejde, samtidigt med, at det dækker over, at virksomheder med denne certificering er med til at løfte det sociale og samfundsmæssige ansvar i forhold til at uddanne nye faglærte, ansætte forskellige typer af lærlinge, samt facilitere et inkluderende arbejdsmiljø, som forskellige typer mennesker trives i. Eksempelvis kunne certificeringen se ud på følgende måde:

Figur 5. Certificering (egen udarbejdelse i Canva).

På det tekstlige niveau inddrages der *sproglige virkemidler* i form af *personnærvær* ved brugen af pronomenet "vi" (Andersen, 2018: 268) og et *bekræftende, overbevisende sprogbrug* via *positiv polaritet* og fraværet af *modalisation* (ibid.: 269). Dette er for at understøtte fællesskabselementet af, at virksomheden tager eller "løfter" et socialt ansvar. Sloganet er skrevet i *versaler* med henblik på at skabe *blikfang*. "Vi løfter i flok" kan tolkes på flere måder, f.eks. som at virksomhederne med denne certificering løfter samfundet i flok eller at virksomhedens forskellige ansatte løfter arbejdsopgaver på lige fod med hinanden. Det grafiske element tager form af tre personer, der står side om side, hvilket skal symbolisere inklusion og fællesskab, samt understøtte sloganet om at løfte i flok. Visuelt er teksten og de inderste streger sorte, mens den yderste ramme og figurerne er blå. Dette er valgt med henblik på at skabe kontrast og blikfang, samtidigt med, at udtrykket holdes simpelt. Samspillet mellem de tekstlige, visuelle og grafiske elementer – og dermed den *multimodale tekst* (Boeriis, 2018: 279) – skal understøtte budskabet om, at den pågældende virksomhed er inkluderende i forhold til lærlinge og arbejdsmiljø.

Holdnings- og adfærdsændrende oplysnings- og rekrutteringskampagne

I et forsøg på at ændre de negative diskurser, der hersker om erhvervsuddannelser, kunne man føre en kampagne målrettet unge i udskolingen, som samtidigt henvender sig til menneskerne omkring dem. Menneskerne omkring de unge inkluderes, da de unges forældre og omgangskredse har en stor indflydelse på deres holdninger til erhvervsuddannelser og hvorvidt, det er en mulighed for dem at gå i den retning. Denne indflydelse understøttes af habitusbegrebet og er desuden blevet påpeget i hidtil forskning (Billett et al., 2022; Louw og Katznelson, 2015; VIVE, 2022; VIVE 2023). I Diamantens relationsfacet (Smedegaard, 2018: 68) anskues kommunikationens afsender (S1) og modtager (S2) som kommunikationsdeltagere. Desuden kan andre kommunikationsdeltagere, som frivilligt eller ufrivilligt støder på kommunikationsindsatsen (S3), vælge at knytte sig an til kommunikationen. Dermed kan målgruppen – unge i udskolingen – defineres som S2, og deres forældre og omgangskredse som S3. I dette tilfælde er det tiltænkt, at S1 er en NGO (*non-governmental organization*), men afsenderpositionen for kampagnen er relativt åben.

Som tidligere gennemgået i litteraturreviewet, kan man støtte målsætningen om at højne erhvervsuddannelser og de dertilhørende fags status i samfundet via oplysning, som udfordrer og anfægter de fordomme, der hersker om dem (Billett et al., 2022: 40). Helt konkret kan de udledte

underdiskurser fra datasættet anvendes i en kampagne ved at opstille positive modsvar til dem, og på den måde udfordre de negative pointer og fordomme, der hersker. De udledte underdiskurser: "Der er en mangel på stærke sociale fællesskaber på erhvervsuddannelserne" og "Gymnasierne har mere sociale og attraktive fællesskaber end erhvervsuddannelserne", kan f.eks. få et modsvar om fællesskab, tilknytning, sammenhold, oplevelser og ungdomsliv på erhvervsuddannelserne, samtidig med, at det faciliteres og optimeres i den sociale praksis. Det samme gælder diskurserne: "Erhvervsuddannelser er ikke adgangsgivende til mange videregående uddannelser" og "Erhvervsuddannelser lukker døre", som kan få et modsvar om karrieremulighederne på erhvervsuddannelserne, praktikophold/lærepladser, netværk, muligheden for at blive selvstændig, med videre. Begge modsvar er tiltænkt de unge (S2) og deres forældre (S3).

Desuden har VIVE (2022) anbefalet et øget fokus på det mediestrategiske arbejde, herunder promovring af uddannelser og fag gennem både traditionelle og sociale medier. For at følge det dialogorienterede kommunikationssyn i *Diamanten* (Fanth og Andreassen, 2018) kan kampagnens indhold distribueres digitalt på forskellige SoMe-kanaler (sociale medier), hvor der vil være mulighed for dialog og interaktion i kommentarfelterne. Kommunikationsindsatsen kan målrettes både de unge i udskolingen (omkring 13-16 år) og deres forældre (omkring 35-55 år) på de sociale medier. Ifølge Danmarks Statistik, er de sociale medieplatforme, Facebook og Instagram, de mest anvendte i Danmark, da 84% danskere benytter sig af Facebook, mens 56% benytter sig af Instagram (Danmarks Statistik, 2023). Derfor kunne disse medier være oplagte til distribueringen af oplysnings- og rekrutteringskampagnen. Dertil kunne man f.eks. udarbejde grafikker til skærme i skolebusser og outdoorplakater ved busstoppesteder for at fange de unge i udskolingen, som tager bussen til og fra skole. Det dialogorienterede kommunikationssyn kommer ind i billedet ved distribueringen af kampagnen på SoMe, hvor kommunikationsmodtagerne kan blive til kommunikationsdeltagere, da de får mulighed for at kommentere på kampagnen i de tilhørende kommentarfelter, og dermed aktivt kan være med til at konstituere diskurserne om erhvervsuddannelserne og synet herpå, hvilket også kan påvirke erhvervsuddannelserne og de dertilhørende fags status i samfundet. Hvis man ovenikøbet *booster* (omdanner sit opslag til en annonce og promoverer det via betaling, så det kan nå ud til brugere, der ikke nødvendigvis følger ens profil (Meta, u.å.)) opslagene via Meta (virksomheden, der ejer Facebook og Instagram), kan man opnå en stor rækkevidde på de sociale

medier, og på den måde potentielt nå ud til mange mennesker, som også kan deltage, interagere, dele og distribuere indholdet yderligere.

Nogle konkrete forslag til et indsatsområde fra VIVE (2022) er formidling af de positive historier, faglighed, arbejdsopgaver, karriereveje, værdier og det meningsfulde arbejde. Ligeledes er nogle konkrete forslag fra Billett et al. (2022) at anerkende vigtigheden af erhvervsuddannelserne, oplyse om de arbejdsopgaver og krav, der tilhører fagene og understrege vigtigheden af de bidrag, som erhvervsfagene leverer til samfundet (Billett et al.: 40). Med dette in mente, kan man lave opslag målrettet de enkelte erhvervsuddannelser og føre en retorik med en positiv argumentation, som det fremgår af analysen, og hvilket anbefales af van der Weerd (2022), hvor de enkelte erhvervsuddannelser omtales som det rigtige for elever, der er gode til x (f.eks. at opbygge relationer og støtte folks udvikling pædagogisk; at regne passende mål ud og bygge konkrete ting herudfra; at stå i højder og lægge tagfliser, osv.), frem for at være det rigtige for elever som er dårlige til x ("at sidde stille", "at læse i bøger", "at være boglig", mv.). Alt i alt, bør kampagnens fokus og nøglebegreb være faglig stolthed.

I relation til den visuelle formidling, kan det være hensigtsmæssigt at fokusere på blikfang, da målgruppen er unge i alderen 13-16 og kampagnen føres på sociale medier, hvor der i forvejen er mange indtryk, hvorfor man er i konkurrence med andre opslag om at fange deres opmærksomhed. I det henseende foreslås en *lavere modalitet* via visuelle valg i forhold til *lys, farve og detaljering*, netop fordi indholdet er grafisk udformet via illustrationer og andre elementer, frem for at indeholde virkelighedsnære billeder (Boeriis, 2018: 297). Alt dette er med henblik på at skabe så meget blikfang som muligt.

Præsentation af kommunikationsprodukter

De konkrete opslag, som er tiltænkt Instagram og Facebook, kunne se ud på følgende måde:

Figur 6. SoMe-opslag (egen udarbejdelse i Adobe Express).

Figur 7. SoMe-opslag (egen udarbejdelse i Adobe Express).

Figur 8. SoMe-opslag (egen udarbejdelse i Adobe Express og Photoshop).

Figur 9. SoMe-opslag (egen udarbejdelse samt brug af generativ AI i Adobe Illustrator og Express).

Konklusion

Hermed kan den første del af problemformuleringen, *Hvilke diskurser hersker om erhvervsuddannelser i nyhedsartikler fra DR og TV 2 fra de sidste to år?*, besvares på følgende måde: Der hersker primært negative diskurser på tværs af de indsamlede nyhedsartikler fra DR og TV 2 fra de sidste to år (d. 01.01.2022-01.01.2024). Selv i de positivt ladede artikler omtales problematikker inden for forskellige aspekter af erhvervsuddannelserne og dertilhørende fag, såsom en hård tone på arbejdspladserne, mangel på kvinder i nogle af fagene og fordomme fra omverdenen, mens der

i artiklerne med blandede diskurser også sættes fokus på en række problematikker, såsom ringe faciliteter og læringsmiljøer og mangel på værktøj. De konkrete underdiskurser, der hersker på tværs af de 104 artikler om erhvervsuddannelser, bragt af DR og TV 2 i perioden 01.01.2022-01.01.2024, er følgende:

Mangel på faglærte

- For få unge søger ind på erhvervsuddannelser
- Færre og færre unge søger ind på erhvervsuddannelser
- Faglærte forsvinder fra arbejdsstyrken
- Der er ikke nok, der vælger en erhvervsuddannelse efter grundskolen
- I 2030 vil Danmark mangle omkring 100.000 faglærte
- Der er mangel på kvinder i erhvervsfagene
- Elever skal omdirigeres eller "lokkes" til at tage og/eller gennemføre erhvervsuddannelser
- Det er nødvendigt at investere i erhvervsuddannelserne for at undgå mangel på faglært arbejdskraft i fremtiden
- Det er en politisk målsætning, at 30% af en afgangsårgang skal søge ind på en erhvervsuddannelse i 2030

Praktisk og social ressourcemangel

- Der er en hård tone i erhvervsfagene
- Bløde værdier, såsom prioritering af mentalt og fysisk helbred, dyrkes ikke af mænd i erhvervsfagene
- Der er en mangel på stærke sociale fællesskaber på erhvervsuddannelserne
- Gymnasierne har mere sociale og attraktive fællesskaber end erhvervsuddannelserne
- Erhvervsuddannelser er ikke adgangsgivende til mange videregående uddannelser
- Erhvervsuddannelser lukker døre
- Der er ikke værktøj nok på erhvervsuddannelserne
- Værktøjet på erhvervsuddannelserne er gammelt eller slidt
- Bygningerne på erhvervsuddannelserne er gamle, mørke og dystre
- Metal Ungdom har længe skreget om penge til erhvervsuddannelserne

- Det er på høje tid, at der kommer et løft af erhvervsuddannelserne fra politisk side af

Fordomme og dårligt omdømme

- Erhvervsuddannelser er for folk, der ikke kan sidde stille
- Erhvervsuddannelser er for folk, der ikke kan lide at læse i bøger
- Politikerne har talt erhvervsuddannelserne ned
- Det er en stereotyp, at umotiverede drenge skal ind på erhvervsuddannelserne, fordi de ikke er særligt boglige
- Erhvervsuddannelser har et dårligt omdømme
- Der forekommer uddannelsessnobberi på bekostning af erhvervsuddannelser
- Man bør gribe tidligt ind i folkeskolen og oplyse dem, der ikke egner sig til at sidde stille på en stol, om muligheden for en erhvervsuddannelse

Erhvervsuddannelser skal tales op og gøres mere attraktive

- Erhvervsuddannelserne skal gøres mere attraktive
- Erhvervsuddannelserne skal have bedre faciliteter og læringsmiljøer
- Regeringen vil gøre det mere attraktivt for elever at starte på erhvervsuddannelserne
- Regeringen vil give erhvervsuddannelserne et økonomisk løft på 900 millioner årligt frem til 2030
- Regeringen vil tilføre erhvervsuddannelserne nyt og tidssvarende udstyr, efteruddannede undervisere, muligheden for udlandsophold ved praktikken og muligheden for videregående uddannelse på lige fod med studenter
- Flere kvinder i erhvervsfagene kan være løsningen på den hårde tone og manglen på bløde værdier heri
- En løsning på det lave elevoptag på erhvervsuddannelserne kan være at indtænke gymnasierne
- En løsning på det lave elevoptag på erhvervsuddannelserne kan være at indtænke de unges forældre, så de kan få øjnene op for håndværk som en karrierevej for deres børn i stedet for det akademiske

Derudover fremgår det af analysen, at flere af de elever og lærere på erhvervsuddannelserne, samt faglærte inden for fagene, beslutningstagere, politikere og eksperter, der har udtalt sig i de behandlede artikler, selv er med til at *reproducere* og *distribuere* nogle af de negative diskurser via de ordvalg og vendinger, de anvender i deres omtale af erhvervsuddannelserne og de dertilhørende fag. På den måde er aktørerne fra erhvervsfagene med til at udøve *symbolsk vold* imod deres eget *felt* og opretholde den *sociale alkymi*, hvor boglige og akademiske uddannelser og fag vægtes højere end erhvervsuddannelser og -fag, lige såvel, som aktører fra andre felter gør det. Det er dog primært medierne (DR og TV 2 i dette tilfælde), der udøver denne symbolske vold, idet det er journalisterne, der vinkler og skriver artiklerne, og dermed besidder interaktionskontrollen. Desuden forekommer der *intertekstualitet* og *interdiskursivitet*, hvor flere af "de samme" diskurser og historier reproduceres og "genfortælles" på tværs af medierne og på tværs af de 104 artikler.

For at imødekomme dette, er det både nødvendigt at lave konkrete ændringer i den sociale praksis, såvel som i den diskursive praksis. På baggrund af resultaterne fra analysen, kan følgende anbefalinger og løsningsforslag opstilles med henblik på at besvare den anden del af problemformuleringen: *Hvordan kan man rekruttere og fastholde flere på erhvervsuddannelserne?*

1) Ændringer i den sociale praksis

- a. Tildeling af penge til erhvervsuddannelserne (er igangsat af regeringen i den nye finanslov)
- b. Prioritering af læringsmiljø og faciliteter, herunder optimering af værktøjer og materialer
- c. Optimering af underviseres faglighed og undervisningskvalitet
- d. Forbedring af muligheden for sociale fællesskaber og ungdomskultur på erhvervsuddannelserne
- e. Ligestilling og diversitet på de forskellige erhvervsuddannelser og i de dertilhørende fag
- f. Udviskning af usynlige barrierer for opnåelse af lærepladser i virksomheder

2) Ændringer i den diskursive praksis

- a. Mere oplysning og synlighed omkring erhvervsuddannelser og dertilhørende fag
- b. Mere positiv omtale af erhvervsuddannelser og dertilhørende fag

Som et konkret løsningsforslag til at skabe forandring i den sociale praksis, og derefter ligeledes i den diskursive praksis, foreslås en CSR-relateret certificering til virksomheder, der ansætter nok lærlinge af forskellige typer og som tilvejebringer et inkluderende arbejdsmiljø. Til at skabe forandring i den diskursive praksis, og som følge heraf i den sociale praksis, foreslås en digital kampagne på sociale medier med unge i udskolingen som primær målgruppe (S2) og deres forældre som sekundær målgruppe (S3), hvor der grafisk og visuelt er fokus på blikfang, mens der tekstuel er fokus på oplysning, *call to action* og positive modsvar og rettelser på de udledte diskurser i analysen.

Bibliografi

Andersen, H. og Kaspersen, L. B. (red.) (2013). *Klassisk og moderne samfundsteori* (5. udg.). København: Hans Reitzels Forlag.

Andersen, S. H. (2023). 'Der er ikke generel mangel på arbejdskraft'. Arbejderbevægelsens Erhvervsråd. Lokaliseret på: <https://www.ae.dk/debatindlaeg/2023-08-der-er-ikke-generel-mangel-paa-arbejdskraft>.

Andersen, T. H. (2018). 'Strategisk tekstforfatning'. I: Fanth og Andreassen (red.) (2018). *Professionel kommunikation. Dialogisk kommunikationsplanlægning*. Samfundslitteratur.

Arbejderbevægelsens Erhvervsråd (AE). Damm, E. A., Jensen, T. L. og Hansen, F. T. (2021). Ubalancer på arbejdsmarkedet. Lokaliseret på: <https://www.ae.dk/analyse/2021-03-danmark-mangler-99000-faglaerte-i-2030>.

Billett, S. et al. (2022). 'The Standing of Vocational Education and the Occupations It Serves. Current Concerns and Strategies For Engancing That Standing'. *Professional and Practice-based Learning*, 32. Springer. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-96237-1>.

Boeriis, M. (2018). 'Visuel formidling'. I: Fanth og Andreassen (red.) (2018). *Professionel kommunikation. Dialogisk kommunikationsplanlægning*. Samfundslitteratur.

Bom, A. K. (2018). 'Sag og formål'. I: Fanth og Andreassen (red.) (2018). *Professionel kommunikation. Dialogisk kommunikationsplanlægning*. Samfundslitteratur.

Borger.dk (u.å.). Lokaliseret på: <https://www.borger.dk/arbejde-dagpenge-ferie/Dagpenge-kontanthjaelp-og-sygedagpenge/Kontanthjaelp/Kontanthjaelp-under-30-uden-uddannelse>.

Bourdieu, P. og Wacquant, L. J. D. (1996) *Refleksiv sociologi*. København: Hans Reitzels Forlag.

Bourdieu, P. (1986). 'The forms of Capital'. I: Richardson, J., *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. Westport, CT: Greenwood.

Bourdieu, P. (1997). *Af praktiske grunde: omkring teorien om menneskelig handel*. København: Hans Reitzels Forlag.

Børne- og Undervisningsministeriet. (2024). 'Kort om erhvervsuddannelserne'. Lokaliseret på: <https://www.uvm.dk/erhvervsuddannelser/uddannelser/overblik/kort-om-erhvervsudannelserne>.

Børne- og Undervisningsministeriet. (u.å.). 'Elevtal'. Lokaliseret på: <https://uddannelsesstatistik.dk/Pages/Reports/1838.aspx>.

Erhvervsuddannelse som "den sidste udvej"

Dakwar, J. R., Lorentzen, A., R. og Smedegaard, F. (2017). Ni antagelser om Situationel Dialektisk Videnskabsteori. Syddansk Universitet: Det Ny Merino #15.

Danmarks Statistik. (2023). 'It-anvendelse i befolkningen 2023'. Lokaliseret på: <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/Publikationer/VisPub?pid=1537>.

Dansk Sprognævn (2013). 'paywall'. Lokaliseret på: <https://dsn.dk/ordbog/noid/paywall/>.

Den Danske Ordbog (u.å.). 'clickbait'. Lokaliseret på: <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=clickbait>.

Den Danske Ordbog. (2023a). 'positiv'. Lokaliseret på: <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?aselect=positiv,2&query=positivt%20udsagn>.

Den Danske Ordbog. (2023b). 'negativ'. Lokaliseret på: https://ordnet.dk/ddo/ordbog?entry_id=11035787&query=positivt%20udsagn.

Den Danske Ordbog. (2023c). 'neutral'. Lokaliseret på: <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=neutral>.

Den Danske Ordbog. (2023d). 'blandet'. Lokaliseret på: <https://ordnet.dk/ddo/ordbog?query=blandet>.

Den Store Danske. Holtug, N. (2023). 'diskurs'. Lokaliseret på: <https://denstoredanske.lex.dk/diskurs.d.05-02-2024>.

DiMaggio, P. J. og Powell, W. W. (1983). 'The Iron Cage Revisited: Institutional Isomorphism and Collective Rationality in Organizational Fields. *American Sociological Review*, 48(2), 147-160. American Sociological Association.

Eskjær, M. F. og Helles, R. (2015). *Kvantitativ indholdsanalyse*. Samfundslitteratur.

Fairclough, N. (1992). *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.

Fairclough, N. (1995) *Critical Discourse Analysis*. London: Longman.

Fanth og Andreassen (red.) (2018). *Professionel kommunikation. Dialogisk kommunikationsplanlægning*. Samfundslitteratur.

Galtung, J. og Ruge, M. H. (1965). The Structure of Foreign News. *Journal of Peace Research*, 2(1), 64-91. Sage Publications, Ltd.

Iris Group og HBS Economics. (2021). 'Mismatch på det danske arbejdsmarked i 2030'. Udarbejdet for Danske Gymnasier og IDA. Lokaliseret på: [https://legacy.altinget.dk/misc/Mismatch-analyse%20\(hovedrapport\).pdf](https://legacy.altinget.dk/misc/Mismatch-analyse%20(hovedrapport).pdf).

Jørgensen, M. og Phillips, L. (2002). 'Critical Discourse Analysis'. I: *Discourse Analysis as Theory and Method*. SAGE Publications.

Kulturministeriet (2022). 'Mere om medier'. Lokaliseret på: <https://kum.dk/kultuomraader/medier/mere-om-mediemarkedet>.

Kulturministeriet (2024a). Public service-kontrakt for DR 2019-2023. Lokaliseret på: https://kum.dk/fileadmin/kum/2_Kultuomraader/Medier/DR/DR_s_public_service-kontrakt_for_2019-2023_med_note_om_film.pdf.

Kulturministeriet (2024b). Public service-kontrakt for DR 2022-2025. Lokaliseret på: https://kum.dk/fileadmin/kum/1_Nyheder_og_presse/2022/Public_service-kontrakt_for_DR_endelig.pdf d. 15-04-2024.

Kulturministeriet (2024c). TV. 'TV 2 Danmark A/S'. Lokaliseret på: <https://kum.dk/kultuomraader/medier/tv> d. 24-04-2024.

Louw, A. V. og Katznelson, N. (2015). 'Paradoxes in Danish vocational education and training'. *Nordic Studies in Education*, 35(02), 116–132. <https://doi.org/10.18261/issn1891-5949-2015-02-04>.

Meta. (u.å.). Lokaliseret på: <https://www.facebook.com/business/help/1445506849122224>.

Meyer, J. W. og Rowan, B. (1977). 'Institutionalized Organizations: Formal Structure as Myth and Ceremony'. *American Journal of Sociology*, 83(2), 340-363. The University of Chicago Press.

Phillips, L. (2015). 'Diskursanalyse'. I: Brinkmann, S. og Tanggaard, L. (red.). *Kvalitative metoder*. (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.

Politiken. Benner, T. (2022). 'DR og TV 2 virker som en ren magnet på danske unge'. Lokaliseret på: <https://politiken.dk/kultur/medier/art9101572/DR-og-TV-2-virker-som-en-ren-magnet-p%C3%A5-danske-unge>.

Poulsen, S. V. (2018). 'Medier'. I: Fanth og Andreassen (red.) (2018). *Professionel kommunikation. Dialogisk kommunikationsplanlægning*. Samfundslitteratur.

Rienecker, L. og Jørgensen, P. S. (2017). *Den gode opgave*. (5. udg.). Frederiksberg: Samfundslitteratur.

Smedegaard, F. (2018). 'Relation'. I: Fanth og Andreassen (red.) (2018). *Professionel kommunikation. Dialogisk kommunikationsplanlægning*. Samfundslitteratur.

TV 2 (u.å.). 'Public service på TV 2'. Lokaliseret på: <https://omtv2.tv2.dk/medier/public-service-paa-tv-2/>.

Erhvervsuddannelse som "den sidste udvej"

TV 2 Reklame. (u.å.a). *Annoncering hos TV 2*. Lokaliseret på: <https://tv2reklame.dk/>.

TV 2 Reklame. (u.å.b). *tv2.dk & apps*. Lokaliseret på: <https://tv2reklame.dk/tv2dk-apps/>.

UddannelsesGuiden. (u.å.). 'Erhvervsuddannelser'. Lokaliseret på:
<https://www.ug.dk/uddannelser/erhvervsuddannelser>.

Van der Weerd, P. (2022). 'Being 'the lowest': models of identity and deficit discourse in vocational education'. *Ethnography and Education*. <https://doi.org/10.1080/17457823.2022.2149272>.

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Lauritzen, H. H., Jensen, M. C. F., Kjer, M. G. og Mikuta, M. I. (2022). 'Analyse af social- og sundhedsfagenes image og imageudfordringer – Rekruttering til og fastholdelse i social- og sundhedsfagene'. København: VIVE.

VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd. Schoop, S. R., Andreasen, A. G. og Mikuta, M. I. (2023). *Frafald på erhvervsuddannelserne – En undersøgelse af frafaldsmønstre, frafaldsårsager og tiltag til fastholdelse*. København: VIVE.